

II
C. 26605
c 28

26605, II, C, c,

⁶
1866
8065

Pogovor od posta.

Spisal M. S.

V Ljubljani.

Natisnil Jožef Blaznik. Založil pisatelj.

1865.

Pogovor od postla.

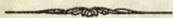
Spisak M. S.

V Ljubljani.

Znamni Josip Džurak, Založil pisatelj.

1865.

Pogovor od posta.

Spisal

M. Smolej.

V Ljubljani.

Natisnil Jožef Blaznik. — Založil pisatelj.

1865.

Pogovor ob postu.

Spisal
M. Smolej.

V Ljubljani.

Natisnil Jozef Blaznik. — Založil pisatelj.

1865.

Pogovor od posta.

V gostivnici nekega mesta sedi postni dan več raznoverstne gospôde pri obedu (Table d' hôte). Mesne in postne jedila so na ponudbo; nekteri jedó oboje, drugi le samo postno. Po naključbi tudi dva gospoda duhovna popotovaje v to gostivnico zadeneta in prideta k tej družbi. Razni pogovori se verstijo med gosti, dokler spregovor dvéh gostov pazljivosti drugih ne obudí, in se naposled vsi pričujoči sledečega pogovora vdeležé.*)

Neki gost (k svojemu sosedu pri mizi ponujaje mu mesno jed). Kakor sem vidil, gospod sosed, se še dozday niste mesa dotaknili; bote mar tudi to okusno divjačino prezerli? Ste li morebiti bolehní in vam je mesó jesti prepovedano?

Drugi gost. Nisem bolan, hvala Bogu, vender pa mi je prepovedano okusiti danes meso. Spomnite se gospod le, da je danes petek in da nam take dni katoliška cerkev prepoveduje mesne jedí vživati. Pričujoči gospod I, stolni korar, in jaz sva katoliška duhovna in kot takima nama mora zapoved najine cerkve, o zapovedanih dnevih postiti se, le še toliko veljavniši biti.

Pervi gost. Zdelo se mi je, da bi vidva, gospoda, znala katoliška duhovna biti; na petek in na post pa v resnici nisem mislil, zakaj jest sem nekatoličan in zuano vam je, da mi postne zapovedi ne poznamo. Menim pa, ker sta popotnika, da v teh okolišinah tudi vaji, gospoda, cerkvena postna zapoved tako ostro ne veže.

Stolni korar. Ni mi znano, da bi bilo zdravim katoličanom pripušeno meso jesti, naj si že tudi popotujejo, dokler se postne jedí morejo dobiti, ki jih brez škode morejo vžiti. Kdor tedaj, če je tudi popotnik, o postnih dnevih mesó je, ko so mu postne jedí na ponudbo, se sam zapovedi oprósti ali „dispenzira“ in je svoji cerkvi nepokoren.

*) Prm. Kath. Hausfreund 1847, Drob. 1861.

Kupec (smehljaje). Ali toraj, častiti gospod, v resnici mislite, da je bolj prav o takih dnevih ribe ali kaj družega jesti, kakor pa mesó. Kar je izobraženih katoličanov, se že zdavnaj ne menijo za to svojevoljno in ostarelo zapoved. Jaz sam sem tudi katoličan, pa za res tega še nisem mislil in ne tehtal, da bi mógel o petkih in drugih dnevih ribe in močnate jedí jesti, ako hočem dober in pošten katoličan biti. In kakor jest mislim, misli z mano jezero dobrih katoličanov, da prederznem se celo dvomiti, ali pač tudi vama, gospoda duhovna, v resnici toliko tehta in veljá zapoved, za katero naj bi k večemu le priprosti mnihí še marali?

Nekaj kupcev. Pravo, gospod tovarš! kako pač pametno in prav po naših mislih govorite. Tudi mi smo katoličanje, pa ne potuhnjeni ali tercijani, temuč izobraženi in pametni katoličanje hočemo biti. Katoliški kristjani hočemo biti z dušo in s telesom, pa da bi bilo potreba ob nekterih dnevih mesnih jedí se zderžati, če hočemo katoličanje biti, tega nikakor ne verjamemo.

Več nekatoličanov. To je pametno govorjenje, med tako izobraženimi in verlimi katoličani je dobro biti. Res, napredek in omika naj bo naše geslo! stare presoje naj se otresejo, bedaste postave priprostih mnihov se morajo odpraviti. Le tako se more braterna misel in ljubezen vterditi, le potem si moremo mirno k braterni zavezi roke podati.

Kat. duhoven. Prav vneto se častiti gospodje za meso poganjate, in kakor vidim vam tisti nikakor niso po volji, ki se postijo in mesojeje zderžé. Pa mislim, gospôda, da se ta reč samo s praznimi besedami ne bo dobro dognati in rešiti dala. Ako vam zatorej post, to je, priterganje pri jedi in zlasti zderžanje od mesenih jedí o nekterih dnevih tako malo dopada, boste gotovo svoje vzroke imeli, kaj ne?

Kat. kupec. O gotovo! vzroki, da se nam postna zapoved prazna in nepotrebna zdi, so kratki in jih ni treba od daleč iskati. Naša pamet je, ki nam pravi in govóri, da ni razločka med jedmí, ki jih je vse Bog vstvaril zato, da se zavživajo. Mesó tedaj ali riba, pečenka ali močnik — vse eno — naj že to ali uno jém. Kaj ne, gospodje?

Več pričujočih nekatoličanov. Pač res, to

je jasno kot solnce, čemu naj bi se tudi razloček delal med jedmi, ko Bog sam razločka med njimi ne dela?

Nekatolišk duhoven. Tu ste se gospodje, kakor slišim, pač v važen in mikaven pogovor zapletli. Ni dvomiti, da boste v ti zadevi mojega katoliškega tovarša prav lahko zmagali in ugnali; zakaj ravno to, kar vam neduhovnom že lastna pamet pravi, da namreč ni razločka med jedili in da je tedaj enako, ktere jedi kdo vživa, ravno to nam tudi Božja beseda, sv. pismo, potrdi ko pravi: „Kar gre v usta, to ne ognjusi človeka.“ (Mat. 15, 11.) Naj že tedaj meso, ribe ali močnik jém, je enako in me ne oskruni; zatoraj je pa tudi cerkvena zapoved, ktera prepoveduje o nekterih dnevih meso jesti, prazna in besedam sv. pisma nasproti.

Katoličan. Ne zamerite, častiti gospod, čeravno neduhoven, da se vender prederznem nad resnico in gotovostjo vašega terdenja nekoliko dvomiti; zakaj ako bi temu res tako bilo, kakor terдите, da je namreč cerkvena postna zapoved prazna, in besedam sv. pisma nasproti, bi naša cerkev v resnici bila pravi trinog in mi katoličauje bi s tem, da se postimo in o nekterih dnevih mesojeje zderžimo, zarés prav kot sužnji tlako delali; da bi pa katoliška cerkev od svojih udov kaj tacega zahtevala nikakor misliti in verjeti ne morem; to tudi meni že lastna pamet pravi, naj se že tudi nisem bogoslovja učil. Gotovo bodo tudi gospod duhoven moje besede poterdili.

Katoliški duhoven. Res, pametno besedo ste tu spregovorili, gospod, in ker smo se že v ta pogovor zapletli, prosim častito gospôdo mi dovoliti, da z gospod pastorjem, ki so se nam v zagovornika zoper postno zapoved oglasili, to reč nekoliko bolj pretreseva, urno se mora potem pokazati, da je podlaga, na ktere vi svoje vzroke in mnenje zidate, na pesek postavljena in da tudi omenjene besede sv. pisma nikakor niso voda na vaš mlin, kakor morebiti mislite.

Več gostov. Prosimo, gospod duhoven, prav radovedni smo slišati, kaj bote povedali in kako postno zapoved iz zadrege rešili.

Katoliški duhoven. Vaša radovednost se bo urno utolažila, precej vam bom spričal in skazal, da omenjene besede sv. pisma: „kar gre pri ustih noter, to ne oskrunja človeka,“ s katerimi se je toliko bahal že Luter, veliki

sovražnik posta, in ktere se iz nasprotne strani še vedno pri vsaki priložnosti kakor pripravne pšice zoper post napeljujejo, nikakor v ta namen ne služijo in tudi pomena nimajo, ki se jim podtikuje; tako da se zares zelo čuditi moram, da nasprotnikov posta ni sram, se tega oglodanega izgovora in pomočka zoper post in postno zapoved poprijemati. Zdi se mi ravno tako, kakor da bi nasprotniki postne zapovedi mislili, da mi katoličanje nimamo sv. pisma in da nihče drugi v teh sv. bukvah brati ne zná, kakor samo nekatoličanje, ali pa katoličanje, ki nič katoliškega v njih ne nahajajo. Vprašam vas, gospodje! sta li Adam in Eva grešila, ko sta od prepovedanega sadú jedla? Ali so Judje grešili, ako so svinino (svinjsko meso) jedli? Ali bi bili prvi kristjani grešili, ko bi bili od kervi in zadušenih žival vživali? Greši li požrešnež in pijanec, ako čez mero jé in pije? Kdo si bo prederznil reči: da ne. Pa moj Bog, kako je to mogoče, da bi grešili? saj „kar gre v usta, ne oskruni človeka.“ Kam je šel prepovedani sad, kam svinjsko meso, kam kri, kam gre jéd in pijača? Kaj ne skozi usta? Prav. Ako bi pa besede: „kar gre skozi usta, ne oskrunja človeka,“ pomen imele, kakor ga njim vi podtikujete, da namreč človek ne greši, naj že jé, kar koli hoče: potem bi požrešnost in pijanost ne bile več greh, naši prvi starši bi ne bili grešili, in ravno tako tudi Judje in prvi kristjani ne, ako so od prepovedanih jedí zavžili, kajti jéd in pijača gré skozi usta, kar po vaših mislih in besedah ne more biti greh. Škoda, škoda, da ni kdo teh razsvitljenih móž, ki te besede v tem pomenu razlagajo, že kači v raji za svetovavca služil, kako lepo in modro bi jo bil lahko podučil, perve starše še bolj varno in gotovo zapeljati: „Sta pač neumna,“ bi jima bil rekel, „da ne jesta od sadú vseh drevés; jejta vender, sej kar gre v usta, ne ognjusi človeka in ni greh.“ Velika škoda tudi, da ti gospodje niso ob času 90letnega Eleazarja in Makabejcev živeli, kako lahko bi jim bili v veliki zadregi pomagali in jih smerti rešili, rekoč: „jejte le svinjsko meso, sej ni greh, kar gre v usta, ne oskrunja človeka.“ In kako sladka tolažba so te besede tudi tistim, katerih Bog je trebuh; sej gre vse skozi usta, kako bi pač to človeka oskrunilo? Iz tega, gospodje, lahko spoznate, da omenjene besede ne morejo pomena imeti, kakor ga jim vi prikladate. Ako se

na zapopadek, okoljšine in priložnost ozremo, pri kateri je Kristus te besede govoril, bomo precej spoznali, da on ne govori od jedi, katero kdo, kateri koli veljavni zapovedi nasproti, zavzije, temuč da govori od jedil, ktere kdo je — „z neumitimi rokami.“ Judje so namreč mislili, da jed, ktere se kdo z neumitimi rokami dotakne, je oskrunjena, in ravno tako tudi človek, ako z neumitimi rokami je; zatoraj so si mogli pred jedjó vselej roke umiti, kakor jim je bilo tudi v postavi zapovedano. Ko so Judje tedaj vidili, da Kristusovi učenci z neumitimi rokami jedó, so mu to očitali, rekoč: „Zakaj prestopajo tvoji učenci zročilo starih? Ne umivajo si namreč rok, kadar kruh jedó.“ (Mat. 15, 2.) Na to očitanje Gospod Judom njih veliko veči napake in pregrehe očita, skliče množice skupaj in reče: „Kar gre v usta, ne ognjusi človeka, ampak kar gre iz ust, to ognjusi človeka.“ S temi besedami Kristus ni hotel družega reči, kakor to, da človek ni dolžan si pred jedjó rok umivati, ne oskruni ga jed, ki jo je z neumitimi rokami zavžil, ampak greh, ki iz serca in tako rekoč skozi usta prihaja. Te besede toraj nikakor postne zapovedi ne podirajo, kakor si nekteri tudi med katoličani domišljujejo in radi verjamejo, da bi saj kaki vzrok in izgovor imeli jo prelomiti, temuč ravno nasproti jo velikoveč še bolj poterjujejo in so oster meč, obrnjen proti njim, ki hočejo to orožje zoper to zapoved obračati. Zakaj, kakor Kristus pravi, da človeka greh ognjusi, ki prihaja iz serca, domovine vsih hudih misel in željá, ne pa jedi, ki jih kdo z neumitimi rokami je; ravno tako tudi katoliška cerkev govori, da človeka ne ognjusi ravno meso, ako ga je, ampak nepokoršina, ktere se krivega storí, ako si cerkveni zapovedi nasproti o postnih dnevih pri jedi ne priterga in kadar je prepovedano, mesne jedi je. Ta nepokoršina, ki dušo ognjusi, je greh, ne pa meso. Naši prvi starši niso s sadom, ampak z nepokoršino grešili; judje bi se ne bili oskrunili s kervjó in mesom zadušenih žival, ako bi ga bili jedli, ampak z nepokoršino, ktere bi se bili s tem deležni storili. Tatú ne oskrunja zlato in srebro, katero si je krivično prisvojil, ampak nepokoršina zoper sedmo božjo zapoved; ravno tako tedaj tudi kristjan, ki zoper cerkveno zapoved mesó je, ne greší zavoljo mesa, ki ga je vžil; ampak zavoljo nepokoršine. Ako toraj vi gospodje, ki hočete katoličani biti, o postnih dnéh meso

jeste in se z besedami izgovarjate: „kar gre v usta, ne oskruni človeka;“ se vam cerkev nasproti oglasa: „res meso samo na sebi vas ne ognjusi, temuč nezvestoba in nepokoršina proti moji zapovedi, ki iz serca skozi vaše usta pride, to je, kar vas oskruni in ognjusi.“

(Gosti se nekako osupnjeni po strani pogledujejo, poslednjič se oglasi)

Uradnik. Pa ravno tega ne verjamem, da bi katoliška cerkev ali kdor koli si bodi, oblast imel razloček med jedmi delati. Ni li Bog vseh jedí vstvaril zato, da se uživajo?

Pastor. Prav z jezika ste mi besedo vzeli, ravno to tudi jest terdim, in da je temu tudi res tako, nam spričuje sv. pismo, zakaj sv. apostelj Pavel v pismu do Kološanov (2, 16) sam pravi: „Nihče naj vas ne sodi zavoljo jedí ali pijače.“

Katoliški duhoven. Kako da, vi gospod uradnik in vi gospod pastor, nad pravico in oblastjo katoliške cerkve poste zapovedovati dvomiti morete, tega v resnici ne umém. Tega mi vendar gospod uradnik, ne bote tajili, da ima gosposka, kakor tudi vsak gospodar pravico in oblast, svojim podložnim in poslom ukazovati in zapovedovati, kar se jim dobro in petrebno zdi, kakor tudi, da so posli in podložni dolžni, svoje vikši slušati in jim pokorni biti. Kar pa veljá od gospodarja in posvetne gosposke, veljá tudi od katoliške cerkve, zakaj dvojna oblast je, kateri smo vsi brez razločka podložni, duhovska in deželjska. „Dajte cesarju, pravi Kristus, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je Božjega“ (Mat. 22, 21). Ako toraj nikakor ne bote tajili, da ima cesar ali kralj in sploh deželjska oblast pravico, svojim podložnim postave dajati, ktere za njih prid in blagor potrebne spozná, kako enostransko in nespametno je pač potem terditi, da bi cerkev, duhovska oblast, te pravice ne imela! Če vam uradnikom n. pr. cesarska postava že zapoveduje vsako nedeljo in zapovedan praznik očitne božje službe se vdeležiti, bote mar terdili, da cerkev, ki se pečá pred vsem le z duhovnimi zadevami svojih podložnih, nima oblasti in pravice ravno tega svojim udom zapovedovati? Med obleko sploh n. pr. tudi ni razločka, da je le koristna, stanu in letnemu času primerna, od kod toraj, da cesarska postava vendar razloček med njo dela, in vam določno zapoveduje, da v ti službi, v teh ali unih

priložnostih se tako in tako oblačiti, ter vam ostro prepoveduje drugač narejeno ali odlično obleko rabiti? — Ako toraj pravite, da cerkev, duhovna oblast, nima pravice razločka delati med jedili, morate ravno tako terditi, da tudi deželska oblast nima pravice delati razločka med obleko; zakaj ako vas meso ne oskruni, ako ga postni dan jeste, vas tudi ta ali una obleka ne bo, ako se je poslužite. —

Enako nepremišljeno ste pa tudi vi govorili in čuditi se vam moram, gospod pastor, da tudi vi terdite, da bi katoliška cerkev ne imela oblasti postne zapovedi dajati. Sej imate, ako se ne motim, tudi pri vas tu in tam še kaki post; in kdo ga zapoveduje? Brez dvombe duhovska ali pa deželska oblast. Ali ima pa ta, vas vprašam, veči pravico poste oznaniti, kakor za katoličane katoliška cerkev, In ako se zapovedani posti pri vas ne spolnujejo, se vam to najberže prav ne zdi, tu grejo grehi že skozi usta noter; le samo, ako se postna zapoved katoliške cerkve prestopi, to bi ne imelo greh biti? Kako čudno in vertoglavo! — Kar pa navedene besede sv. ap. Pavla zadeva, vam ravno tako malo v vaš namen služijo in vaše terdenje ravno tako malo poterdijo, kakor une: „kar gre skozi usta, ne oskruni človeka.“ Apostelj govori v omenjenem pismu do Kološanov proti tistim, ki so hotli judovske šege in postave spet vpeljati, zahtevaje, da naj bi se verni po njih ravnali. Tem hoče apostelj reči, naj se nihče soditi ne dá „zavoljo jedi ali pijače, ali zavoljo obhajanja kakega praznika, ali mlaja, ali sabote.“ (Kol. 2, 16.) Da imajo omenjene besede v resnici ta pomen, nam priča zapopadek celega poglavja in poterjuje tudi sv. Jeronim (Ep. ad Algasiam), in sv. ap. Pavel sam, ki, ne da bi post in postno zapoved oviral, kakor menite, jo le še močno poterdi, ko pravi: „Ne pogublaj z jedjó svojega brata, za kterega je Kristus umerl (Rimlj. 14, 15.) in: „Ako jed pohujša mojega brata, ne bom jedel mesa vekomaj.“ (I. Kor. 8, 13.) Pa tem, naj si bodo že katoličanje ali nekatoličanje, ki se hočejo po vsaki ceni posta znebiti, je vsak še tako prazen in puhel izgovor dober. Zlasti pa, kar vas nekatoličane zadeva, ne more drugač biti in se zares ni čuditi, da za post ne marate. Zakaj, kdor posluša Lutra, začetnika vaše vere, kako on od posta govori, mora pač gotovo veselje in vero do posta zgubiti. Tako n. pr. on pravi: „Mi abotnega papeževega posta ni-

kakor nočemo imeti . . . papežev post je prava jama morivcev, po katerem je že veliko mladih ljudi poginilo.“*)

Po njegovih mislih so 40danski post krivoverci vpejljali.***) V svojem spisu od antikrista kakor on papeža zasramuje¹⁾, pravi: „Sv. Peter, ki je bil ribič, je prepovedal meso jesti zato, da bi svoje ribe toliko bolj drago prodajal!“ Tako govori apostelj „čistega evangelija.“ Svoj dnevni red nam on takole popisuje: „Kaj sem pač danes tū počél? Dve uri sem posedal, tri ure jedel, in potem štiri ure brez dela pohajal.“²⁾ In od svojega posta ravno tam mično in vabljivo govori, rekoč: „Mi jemo v smert, pijemo v smert, jemo in pijemo do ubošva in v pekel, mi se izdajamo v smert.“

Pričujoči se posmehujejo, pastor pa ves nevoljen katoliškemu duhovnu seže v besedo.

Pastor. Molčite že vender o teh nečednost; Lutra poznamo in se nanj ne vežemo, njegovo mnenje in nauk ni nauk naše cerkve; in razun tega, ne da bi na Lutra in nekatoličane nabijali, se raji na svoje domačine, na katoličane ozrite; menim da imate v ti zadevi tudi v svoji lastni hiši in pred domačim pragom dosti pometati in grajati.

Katoliški duhoven. Tega ne tajim, in Bogu bodi potoženo, priterditi moram, da kar post zadeva, se v resnici premnogi katoličanje od nekatoličanov nikakor ne ločijo. Vender pa, ker ste se v to pravdo spustili, mi ne bote zamerili, da vam svoje misli razodenem. Sej tudi njim, katoliškim zaničovavcom posta veljá, kar vam povem, ki se ob enem tudi tako radi ponašate in hvalite, da ste nauk in kersanstvo prvih časov spet vpeljali, ko vender ravno od ostrega posta in velike spokornosti vernih prvih stoletij nikjer ni sledú, in vam je za lepe izglede prvih kristjanov, da bi jih posnemali, ravno tako malo mar, kakor za izreke cerkvenih učeníkov, ki tako obilno in iskreno post priporočajo.

Pastor. Edina podlaga naše vere nam je sv. pismo, na cerkvene učeníke se mi ne vežemo, in ako se hočete nanje opirati, vam z Lutrom odgovorim: „Nič ne pomaga, da sv. Bernarda, Gregorja, Franciška na pomoč kličejo, Kristusa moramo poslušati, kaj on pravi, ki je sam bil na gori Tabor od Očeta za učeníka postavljen, ko je rekel:

*) Tischreden. Frankfurt 1593, S. 272. **) Tom. 7. Jen. 137.

¹⁾ Tischreden S. 239. ²⁾ Tischreden S. 45.

„Ta je moj ljubi Sin, Njega poslušajte.“ On ni rekel: Bernarda, Gregorja, itd. poslušajte, temuč Njega, mojega ljubega Sina. Kdo pač vé, koliko so svetniki v tem grešili ali pa prav storili? (*))

Kat. duhoven. Ravnokar ste rekli, da se na Lutra ne vežete in da njegov nauk ni nauk vaše cerkve, in se vender ob enem spet nanj opirate! Lutrov nauk je v resnici tudi nauk „protestantizma“, le besede so bolj gladke in opiljene. Vi ravno tako malo za post marate, kakor Luter. On se, ob kratkem reči, skerbno vsega brani in ogiba, kar bi zlahtnemu truplu neprijetno bilo in ravno zavoljo tega tudi cerkvene učenike tako iskreno odganja. Kjer misli, da mu koristijo, tam jih gladi in boža, tam so mu ljubi očetje. Pa post in devištvo mu nikakor več ne dopadata, in ker so mu cerkveni učeniki v tem nasproti, noče toraj tudi nič od njih vedeti. Pa ako bi vaša ali Lutrova beseda tudi veljala, da namreč cerkvenih učenikov ne smemo poslušati, kje pa neki Kristus pravi, da moramo Lutra poslušati, da on več veljá, kakor cerkveni učeniki? In ako so se oni motili, je bil li Luter brez greha in se zmotiti ni mogel? In ako moramo božjega Sina poslušati, kje pa On post prepoveduje? Se ni li sam postil? ali ni sam rekel, „da ko jim bo ženin odvzet, se bodo postili?“ (Mat. 9, 15.) Ali ni On zraven molitve ravno posta kot poglobitni pomoček priporočil, hudo meseno poželenje premagati, rekoč: Ta rod (meseno poželenje) se ne more z ničimur izgnati, kakor z molitvijo in s postom. (Mark. 9, 28.) In ker On sam v osebi ne govori več, temuč po svoji cerkvi, ali ni dolžnost, nje ravno tako poslušati in ubogati. kakor njega?

Sv. pismo, pravite, je edina podlaga vaše vere, ali je pa temu res tako, zdaj ne bom obširno preiskaval; pa to vam morem zagotoviti, da kar post zadeva, sv. pismo ni podlaga vaše vere in življenja, sicer bi post bolj v časti imeli, kakor ga pa imate. Sej sv. pismo nam, kakor sem že omenil, na obilnih krajih post priporoča, zlasti tudi v izgledih svetnikov, od katerih nam pravi, da so se postili. Tako sta se Mozes¹⁾ in Elija²⁾ po 40 dni postila. Daniel³⁾ tri tedne, Judit⁴⁾ razun v sabotah, mlajih in praznikih, vsaki dan. Janez Kerstnik⁵⁾ se

*) Tom. 3 Jan. 119, in dem Büchlein vom Menschenlohn.

1) Ex. 34. 2) III. bkv. Krlj, 19. 3) Dan. 10. 4) Jud. 8, 6. 5) Mat. 3.

je silno ostro postil, prerokinja Ana⁶⁾ je s postom in molitvijo noč in dan Bogú služila. Tudi aposteljni so se postili⁷⁾, in apostelj Pavel govori tudi od svojih pogostih postov⁸⁾. Ti vsi so se postili, ali mar brez vzroka, brez namena in koristi? To so bili svetniki. Mar pri vas posta več ne potrebujete in imate bolj gotove in varne pomočke, tiste hudiče izganjati, od katerih Kristus sam govori, da se le po molitvi in postu morejo odpraviti? (Mark. 9, 28.)

Ne rečem, da bi mi posta ne potrebovali, za to ga tudi imamo; žalostno in milovanja vredno je le to, da jih je res tudi med katoličani, zlasti med olikanimi stanovi toliko, ki se za post in postno zapoved malo ali celo nič ne zmenijo in je v reznici ni zapovedi, ki bi se tako pogostoma, tako lahkomisljeno in brezvestno zanemarjala, kakor ravno cerkvena postna zapoved. V tem se res, kakor sem že rekel, premnogi katoličanje od nekatoličanov nič ne ločijo. Na kosu mesa jim je več ležeče, kot na cerkvi in njeni zapovedi, in bolj ko cerkev njih mehkužnosti in mlačnosti prizanaša, menj se zanjo in za njeno zapoved menijo. Tako, da bi bilo v resnici misliti, da je post in cerkev, ki ga zapoveduje, pravi trinog, ki blagor in srečo, zdravje in življenje narodov in ljudstev tare in mori, in pa da s postom jarem naklada, ki ga nikakor prenašati ni: ko je vender znano, da je to, kar cerkev dandanašnji za stran posta vernim veleva, komaj primerjati proti ostroti, kateri so se kristjani prvih stoletij s prečudno gorečnostjo, zvestobo in veseljem podvergli. So mar, vprašam, sedanji ljudje, ki se jim postiti nemogoče zdi, iz druge tvarine, kakor so bili prvi kristjani, ki so se tako ostro postili in pri vsem tem vender veliko bolj čversti in zdravi bili in večji starost doživeli, kakor sedanji mehkužni rod pri vsi svoji dobroti in nezderžnosti? In ali ima cerkev sedaj manjši oblast, kakor jo je nekdanj imela, in verni manjši dolžnost ji pokorni biti, kakor v prvih stoletjih?

Katoliški kupec. Vi pač vedno od cerkve govorite, pa znano je, kako se je pogosto v cerkvi godilo, tu bi kar lahko spet kakemu škofu na misel prišlo, post oznani in ljudi s takimi zapovedmi nadlegovati. O ne, hvala Bogú! časi so minuli, ko so papež in duhovšina tako rekoč še vsegamogočni bili in s poglavarji in ljudstvom kakor z otroci ravnali. Ako duhovšina misli, da je njen

⁶⁾ Luk. 2. ⁷⁾ Ap. dj. 13. ⁸⁾ II Kor. 11.

poklic ljudi strahovati, naj že to dela, ako se ji bo še izšlo; moja siva glava pa se nikakor v to ne vdá. Prostost, omika, napredovanje! to je moje geslo.

Uradnik. Meni se tudi zdi, da si duhovšina več oblasti in pravic svojí, kakor ji po pravici gre.

Stolni korar. Zelo se motite gospodje, ako menite, da so naše postne zapovedi le posamezni škofje vpeljali, kakor bi se jim bilo poljubilo. Eden ali tudi več škofov še niso cerkev, to je res, tû imate prav. Toda naša postna zapoved je splošna cerkvena zapoved, poterjena od cele cerkve in dana za vesoljno cerkev. In to ne od danes ali včeraj, ali pred tisuč leti; zakaj, kolikor človeški rod, toliko stara je tudi postna zapoved, ker Bog sam je bil prvi, ki je prvim staršem prvi post napovedal, zapoveduje jim, da naj se zderže prepovedanega sadú. Tudi Judje v stari zavezi so se postili in so jim bili mnogi posti zapovedani, kakor nam sv. pismo na obilnih krajih spričuje, n. pr. 3 Moz. 23. 1 kralj. 7. Modr. 34. Psalm 34. 68. 108. In preroki, zlasti Joel 2. in Izaija 58., očitajo in grajajo z ostro besedo prelomljevanje postne zapovedi. Ni se tedaj čuditi, da Kristus, Pot, Resnica in Življenje, posta nikakor ni zavergel, temuč ga velikoveč z besedo, z izgledom in djanjem močno poterdil in priporočil, in da so bili tedaj tudi že aposteljní s svojim vikšim poglavarjem, sv. Petrom, ravna je po nauku in zgledu svojega Učenika prvi, ki so prvim kristjanom post napovedali, zapoveduje jim se zderžati kervi in mesa zadušenih žival itd. In te zapovedi niso iz prevzetnosti razglasili, ali ker se jim je ravno tako poljubilo, temuč njih besede so: „Nam in sv. Duhu je dopadlo.“ (Dj. ap. 15, 28.) In ako se takrat cerkev, to je, aposteljní s svojim poglavarjem niso motili, in so oblast imeli, to zapoved oznaniti, se tudi sedaj cerkev in njeni poglavarji, nasledniki aposteljniov, ne motijo; zakaj sv. Duh je še sedaj in bo po Kristusovi obljudi do konca svetá pri nji. Cerkev ima po Kristusu in aposteljnih od Boga oblast in pravico, zapovedati, kar se ji prav in potrebno zdi, njeni udje pa dolžnost, ji pokorni biti. Kdor je ne sluša in ji pokorsino odreče, veljá pri začetniku té cerkve kakor nevernik in očiten grešnik (Mat. 18, 17). „Kakor je Oče mene poslal, tako tudi jaz vas pošljem; kdor vas zaničuje, tudi mene zaničuje; kdor pa mene za-

ničuje, zaničuje Njega, ki je mene poslal“ (Luk. 10, 16), je On sam rekel. —

Pervi in poglobitni post v katoliški cerkvi je 40danski post, in tudi od tega nam zgodovina in cerkveni učeniki spričujejo, da ima od apostelnov svoj začetek in da je toraj tako star, kakor cerkev. Že učeni Origen, ki je v drugem stoletju živel, od 40danskega posta kot od sploh znane zapovedi govori (Hom. in Levit.). In sv. Jeronim (Ep. ad Marcellum) razločno pravi: „Mi se vsako leto 40 dni postimo o času (pred veliko nočjo), kakor nam je zapovedano.“ Sv. Bazilj imenuje ta post slovesen vsemu svetu zapovedani, in po vseh krajih in od vseh stanov z veseljem in pokoršino sprejeti post (Hom. 1 c. 2. de Jej.). Enako govorita med drugimi od tega posta tudi sv. Epifanij (Expos. Fid. Cath.) in sv. papež Leon (Serm. 10. de Quadr.). Ravno imenovani sv. papež, ki je posebno skerbno apostolske izročila nabiral in zapisoval, pričuje tudi od tako imenovanega kvaternega posta, da je bil v apostolskih časih že v navadi.*)

Tako častitljiva, lejte, je cerkvena postna zapoved že zavoljo svoje apostolske starosti, in naj si je tudi cerkev nekatere druge poste pozneje vpeljala in zapovedala, menite li, da so zavoljo tega manj veljavni za katoličane, in da jih smejo lahkomišljeno, brez vesti in greha opuštati in prelomiti? Razun tega, kar sem že prej povedal, tudi zdrava pamet temu nasprotuje, zakaj ako vi, ki hočete katoličan biti, pravite, da bi cerkev oblasti ne imela, postne zapovedi dajati, bi bilo to ravno tako, kakor ko bi otroci terdili, da jim starši ne smejo zapovedovati. Vi, ki se hočete s svojimi sivimi lasmi, s svojo starostjo izgovarjati, bi pač lahko vedili, da gosposka nikogar zavoljo sivih las od pokoršine ne odvezuje. Pokoršina mora biti; kakor ima vsaka gosposka oblast zapovedovati, tako je podložnih dolžnost poslušati. Koliko se mora truditi, koliko stopinj storiti, kdor n. pr. hoče hčer z vojakom omožiti, sina vojakov oprostiti, se kam naseliti itd.; tū sivi lasjé nič ne pomagajo. Postava se takó glasi, pravi gosposka, mi ne moremo pomagati. In vsem tem pritežnostim, vsi ostrosti in obširnosti posvetnih postav se ljudjé radi vdajo in nbogajo, tū

*) „Jejunium, quod ex apostolica traditione subsequitur.“ (Serm. 2 Pont.)

ne nahajajo nobenih sitnost, strahovanja in svojeglavnosti: kakor hitro pa cerkev govori, da naj se kristjan te in te dneve posti in zderži mesenih jedí, tù že premnoge vjeda in jim slabo prihaja, kakor da bi jim ne bilo prestatí, tù ne morejo pregrajati cerkvenih poglavarjev, in njih kakor menijo svojeglavne ostrosti in sitnosti. Ali je pač to pametno in pravicoljubno? Prostosti, kakor si jo vi mislite, cerkev ne pozná. Ona sicer nikogar s silo ne móra, ji pokoren biti in poslušati, kakor posvetna gosposka, ker ne zapoveduje s puškami in topovi. Ona te opominja in uči: „kristjan si, toraj je tvoja dolžnost, da si pokoren Kristusu in njegovi cerkvi,“ ker poduk, molitev, svarjenje le, je njeno orožje.

Kupec. Ni vam priti na konec; pa bodi si tudi že temu tako, kakor pravite, da ima cerkev oblast zapovedovati, si vender dvomiti prederznem, da bi bil post vsem brez razločka in izjeme potreben. Naj bi tedaj cerkev, ne da bi ga vsem brez razločka nakladala, svojim služabnikom, duhovnim pastirjem in spovednikom ukazala, ga temu ali unemu grešniku, kakor se jim dobro in koristno zdi, v pokoro in zadostovanje naložiti.

Drugi kupec. V resnici, ako kat. cerkev že ne more brez posta biti, naj bi se nalagal tem, ki so ga potrebni in vredni, pošteni in omikani ljudje naj bi se pa ne nadlegovali in ne terli s to, sedanjemu času neprístojuo in nadležno zapovedjo.

Kat. duhoven. Le grešniki in priprosti, nevedni ljudje tedaj, menite, naj bi se postili, le ti naj bi bili posta vredni in potrebni? Prav. Pa povejte in naznanite mi koga, ki bi se prederznil terditi, da ni grešnik, da nima skušnjav in ga hudo poželenje in grešno nagnjenje ne vabi in ne sili v greh, naj si je že olikan ali ne! In bodi si, naj bi bil tudi kdo pravičen, menite li, da bi bil post takemu škodljiv in nepotreben? Čemu bi se bili potem pušavniki, sveti možje, čemu tudi aposteljni in prvi kristjani tako ostro postili? Mar le iz kratkočasovanja? „Postiti so se dolžni grešniki,“ pravi sv. Avguštin, „zato da se s postom pokorijo in grešno poželenje v sebi končujejo, postiti pa se je tudi pravičnim, zato da jih ne bode hudo nagnjenje premagalo.“ „Post je,“ pravi tudi sv. Ambrož, „usmertenje pregrehe, pokončanje hudega poželenja, pomoč zveličanja, korenina milosti in podlaga čistosti.“ — Vsi smo grešniki in vedno v nevarnosti grešiti, vsi tedaj

tudi pokore in poboljšanja in premagovanja potrebni, vsem tedaj tudi veljajo besede sv. pisma: „Spreobrnite se k meni v postu, v solzah in zdihovanji.“ (Joel 2.) Iz tega lahko spoznate, da je post res vsem potreben, in da bi se ga kristjani, katerim je za zveličanje v resnici mar, poprijeti imeli, ako bi ga cerkev tudi ne zapovedovala, kakor ga v resnici tudi spovedniki grešnikom nalagajo, razun tega da je zapovedan, kakor in kadar se jim koristno in potrebno zdi.

Domač gost. Kakor se kaže, se mi katoličani posta ne bomo znebili, pa mene saj to nikakor ne vjeda, zakaj spoznati moram, gospodje, da zavoljo posta in postnih jedí še nikdar nisem kake težave ali slabosti občutil, velikoveč ko od postnega doé govoriti slišim, se mi serce smehljá; kaka lepa posterv, ščuka, ali kaka okusna močnata jed, to mi je ljubši, kakor naj bolji pečenka, in v resnici mislim, da bi me ne obtežilo, ko bi se v leti tudi 365krat postil in prestopno leto še en dan več. — Tù sva midva prav enakih misel, zakliče

Drugi domači gost. Jaz se tudi posta nikakor ne bojim. Na jedi mi že sploh ni veliko ležeče; dobro kapljico pa nasproti zelo cenim, brez da bi zavoljo tega post prelomil; zakaj „fluidum non frangit jejunium.“

(Pričujoči se besedam teh dveh gostov posmehujejo, poslednjič povzame spet besedo)

Kat. duhoven, rekoč: Ali zatoraj gospodje v resnici mislite, da ste tako cerkveni postni zapovedi zadostili?

Poprejšnja gosta. Ne vemo, zakaj bi nad tem dvomili.

Kat. duhoven. Meni se zdi, da bi pač vzrok imeli nad veljavnostjo svojega posta dvomiti, ako sicer od posta in namena, ki ga cerkev pri tem ima, da post zapoveduje, pravi zapopadek imate.

Kupec. In kateri je ta namen? spoznati moram, da mi ni popolnoma znan, in da postne zapovedi sploh v njenem raznem zahtevanji do dobrega ne umem.

Drugi kupec. Tudi meni se tako godí in berž ko ne, tudi še komu drugemu; zá kaj med tem ko kmalo od priterganja pri jedi, kmalo od zderžanja od mesnih jedí govorite, vender vse to brez razločka post imenujete; dzi se mi tudi, ako se prav spomnim, da se tudi 3. cerkvena ali postna zapoved nedoločno in le bolj splošno glasi, takó

da nam v resnici ni zameriti, ako kak post prezremo in iz nevednosti ne zadostimo vsemu do pike, kar cerkev v ti zadevi od nas tirja. Vstregli nam bote tedaj, g. duhoven, ako nam to reč nekoliko razjasnite in razložite, da vemo kako in kaj.

Kat. duhoven. Vaši želji rad in z veseljem zadostujem, temveč ker mi je vaša radovednost priča, da za post še kaj marate in da vam postna zapoved ni prazna reč.

Čuditi bi se sicer mogel in skoraj bi se mi neverjetno zdelo, da bi vam omikanim gospodom neznanu bilo, česar ste se že v malih šolah učili, ko se vam je 3. cerkvena zapoved razlagala; ako bi skušnja ne učila, da se zlasti v verskih rečéh pri možu le prerado to zgublja, kar je kot šolarček dobro vedel in znal, posebno, ako komu potem ko se je izšolal, kakor se le prerado zgodi, ni več za katekizem mar, in ga tudi ne veselí verskih bukev brati ali cerkvenih govorov poslušati. Prav lahko se potem zgodi, da vera bolj in bolj peša in se sčasoma namesto pravega spoznanja in keršanskega duha, mlačnost, nevednost in lažnjiva omika vgnjezdi in marsikaj potem za malenkost ima, kar vender nikakor ni malenkost, kar zlasti tudi od cerkvene postne zapovedi veljá, ktero prelomiti, mnogi, kakor se kaže, več za greh nimajo, ko vender cerkvena zapoved vse veže in zadeva, in čeravno bolj splošno, vender jasno in razumljivo govori: „Posti se zapovedane postne dni, namreč 40danski post, kvaterne poste in druge zapovedane postne dni, zderži se tudi ob petkih (in sabotah) mesnih jedí.“*)

Splošno in nedoločno je le to, da zapoved vsih postov, ki jih cerkev zapoveduje, posebej ne našteva in tudi ne omeni sedanjega polajšanja. Kar je pa v ti zapovedi, ki za vse razne kraje in narode vesoljnega sveta veljá, in se ravno zavoljo tega popolnoma določno glasiti ne more, — pomanjkljivega, to popolnoma nadomesti pastirski list, ki ga škof vsako leto pred 40danskim postom razglasijo in v katerem so natanko in določno vsi postni dnevi celega leta in tudi vse polajšanja zaznamvane, tako da se prav nihče s kakim dvomom ali nevednostjo v ti zadevi izgovarjati ne more.

V naši (Ljubljanski) škofiji od cerkve zapovedani posti so tedaj sledeči in polajšanja so le-te:

*) „Jejunia, certis diebus, temporibusque indicta observato.“ — (Can. apost. 68 etc.)

1. Štiridesetdanski post, ki se s pepelnično sredo prične in do vélike nedelje trpi. Zapovedano je v tem času, da se smé, razun nedelj, ki niso postnim dnevom prištete, samo enkrat na dan se nasitati, dopušeno in polajšano pa, razun vseh petkov in sabot, pepelnične in kvaterne srede, in treh poslednjih dni velicega tedna, da se smejo mesne jedi vživati opoldne in zvečer, toda z mesom se ne smejo verstiti in zavživati tudi ribe.*)

2. 40danskem postu podoben je post v adventu, zapovedan za vse srede in petke od prve adventne nedelje do božičnega praznika s tem polajšanjem, da je pripušeno o sredah, razun kvaterne srede, mesne jedi vživati.

3. Kvaterni post, ki ga cerkev v enem tednu vsakterega štirih letnih časov v sredo, petek in saboto brez polajšanja zapoveduje, tako da je prepovedano več kot enkrat na dan se nasitati, zderžati se pa mora vse tri dneve tudi mesnih jedi.

4. Pred dnevi nekterih praznikov in sicer: Sabota pred binkošti, pred dnevi ali delapusti sv. aposteljnov Petra in Pavla, Marijinega vnebovzetja, vsih svetnikov, Marijinega neom. spočetja in rojstva Gospodovega. Tudi v teh pred dnevih, kakor v kvaternem postu, je zapovedano si pri jedi pritergati in se zderžati mesnih jedi.

5. Post, kteremu Nemci z latinsko besedo „abstinenc“ pravijo, za vse petke celega leta, kjer je brez vsega priterganja pri jedi samo mesne jedi vživati prepovedano.

To so posti, ki jih dandanašnji cerkev zapoveduje, pa toliko polajšani, da se v resnici komaj senco imenovati smejo proti nekdanji ojestrosti, kateri so se verni s čudopolno pokoršino, gorečnostjo in vnemo podvergli, in ktera sedanje tolikanj mlačne kristjane tem bolj toži in sramoti, kolikor manj jim je mar, da bi saj v tem malem cerkvi pokorni lili, kar jim dandanašnji iz toliko blagih namenov zastran posta zapoveduje.

Vradnik. Le kaj malega tedaj menite, da bi to bilo, kar nam cerkev zastran posta velí; meni saj se ne zdi tako. Naj bi bilo že kakih pet ali bodi si tudi deset postnih dni v letu, bi se že toliko ne ustavljal, toda tú ste jih celo dolgo versto našteli, da je vse v resnici komaj zapomniti mogoče.

*) Gl. pastirski list Lj. škf. 1865.

Kupec. Tù imate prav, gospod, tudi jest terdim, da je vsem tem raznoverstnim postom zadostiti za pošteni in zdravi želodec prevelika in pretežavna naloga, prederznem se tudi še dvomiti, da bi bil dobiček v primeri s težavo, ki nam jo cerkev s postno zapovedjo nalaga.

Kat. duhoven. Spoznati je, gospod, da ste tergovec, ker reč kar urno cenite po dobičku in obrestih, ki bi vam jih donašati imela, ravna je morebiti po znanem in mnogim priljubljenem vodilu: „Was krieg' ich dafür.“ — Žvenkljajočega dobička nam post res ne donaša, in ako bi ga, in bi post, kakor n. pr. obligacije, denarno veljavo imel, o kako urno, z veseljem in brez mermranja bi se ga ravno tisti poprijeli, ki zdaj naj bolj zoper postno zapoved vpijejo in jo neprenesljivi jarem imenujejo! Takim se ne zdi preveč in pretežavno celih 365 dni v letu za minljivo blago, premoženje in čast se truditi in ubijati, pogosto v stiskah in skerbéh živeti, ki jim jed in spanje pristudujejo; le ako veljá cerkvi pokornim biti, za dušni prid kaj storiti, le to bi bilo odveč in nepotrebno! Kolika zmota in duhovna mlačnost! Da je post za vsacega bolj ali manj težaven in zopern, to vam rad poterdim, sicer bi tudi post ne bil; sej je tudi telesno zdravilo večidel neprijetno in grenko, in vender ga radi uživata, ako veljá telesno ozdraveti; kako da bi se branili le dušnega zdravila, ki smo ga vsi brez izjeme jako potrebni? Kajti vsem je hudo in grešno poželenje prirojeno, in vedno smo vsi v nevarnosti pasti in grešiti, zakaj, „kdor stoji, pravi apostel naj gleda, da ne pade“ (I Kor. 10, 12). Namesto tedaj zoper post mermrati in postni zapovedi lahkomišljeno se ustavljati, bi mogli, ako nam je naše zveličanje kaj mar, velikoveč cerkvi za njeno materno skerb hvaležni biti, da je postno zapoved tako modro vravnala, da nas pogosto med letom v lastnem premagovanji vadi in nam podaja krepko in skušeno orožje v roko, da bi premnogim sovražnikom našega zveličanja zdatno v bran postaviti se mogli.

Cerkev s postom gotovo nikogar ne želi terpinčiti ali mu neprenesljiv jarem nakladati, temuč ona post zapovedovaje ne zahteva in ne želi družega, kakor to, da bi verni, ravnali po Jezusovem nauku: „Kdor hoče moj učeneč biti, naj samega sebe zataji“ (Mat. 16, 24.), ter se zvesto poprijemali tega po obilnih skušnjah vselej poterjenega sredka, in bi ložej premogli grešno nagnjenje krotiti, slabost

in poželjivost mesa devati pod pokoršino duha, za storjene grehe se pokoriti in prihodnjih tem ložej se varovati, bolj in bolj v dobrem se vterditi in tako vredno skerbeti za svoje zveličanje.

To, lejte! je splošnji namen vsacega posta. Zraven tega pa ima Cerkev še pri vsakterem postu svoje posebne blage namene.

Zapovedovaje nam n. pr. se o petkih mesnih jedi zderžati, hoče da naj to spolnujemo v hvaležni spomin Kristusovega britkega terpljenja in smerti, ki jo je ta dan prestal iz ljubezni do nas in za naše odrešenje, in želi da bi se s tem malim premagovanjem saj nekoliko vdeležili Njegovega tolikega terpljenja in se pokorili za grehe, zavoljo katerih je On toliko prestal.

S postom v preddnevih nekterih praznikov pa se nam je pripravne storiti za vredno premišljevanje in obhajanje imenitnih skrivnost, v katerih spomin je cerkev te praznike postavila.

S kvaternim postom je sklenjen namen, da naj bi verni po zgledu aposteljnov in prvih kristjanov vsak letni čas pričeli v spokornem duhu, za storjene grehe se pokorili in hvalili Boga za dobrote, ki nam jih deli v vsakem letnem času. Navada je tudi, da v enem teh kvaternih tednov škofje mašnike posvečujejo, in cerkev želi, da bi verni s postom in gorečo molitvijo Boga prosili, naj jim dá dobrih in vnetih duhovnih pastirjev.

V adventu naj bi s postom, molitvijo in tihim, treznim življenjem pričeli novo cerkveno leto, in se tako ne samo vredno pripravljali na veseli praznik Kristusovega rojstva, temuč tudi v spominu na Njegov drugi prihod ob sodnjem dnevu s strahom in trepetom delali za svoje zveličanje. Ogleovali naj bi se na sv. Janeza Kerstnika, Odrešenikovega napovedovavca, ki se je ostro postil v puščavi, in vedno v spominu naj bi imeli njegove resne besede: „Storite vreden sad pokore, zakaj sekira je že drevesom na korenino nastavljena, in vsako drevo, ktero ne obrodí dobrega sadú, bo posekano in v ogenj verženo.“ (Mat. 3, 8. 10.) Nekdaj je cerkev tudi kristjanom zapovedovala ravno tako kakor za veliko noč, da naj v tem času prejmejo zakramenta sv. pokore in sv. Rešnjega Telesa, in želi tudi zdaj, da naj vsi spoved in sv. obhajilo opravijo.

Naj imenitnejši in poglobitni post v kat. cerkvi pa je štiridesdanski post. Ravno v tem času obhaja cerkev spomin naj imenitnejših skrivnost naše sv. vere, spomin namreč britkega terpljenja, smerti in častitljivega vstajenja našega Gospoda Jezusa Kristusa. Spodobi se tedaj in je vernih dolžnost, pravi sv. papež Leon (Serm. 10. de Quadr.), da se ne samo z molitvijo in milošnjo, ampak tudi z daljim postom pripravni in vredni storijo, te naj veči skrivnosti premišljevati in vredno njih spomin obhajati. Cerkev tudi vsem vernim vелеva, da naj v tem času spoved in sv. obhajilo vredno opravijo; želi, da naj bi se z ostrim postom pokorili za svoje grehe, hudo poželenje in grešne strasti premagovali in krotili, v tihi samoti, odločeni od posvetnega šuma in veselje, svoj dušni stan pregledali in se tako spodobno in vredno pripravili na prejemo teh ss. zakramentov. Ob enem naj bi verni v tem času posnemali izgled svojega Zveličarja, ki se je tudi 40 dni postil in tako tudi saj desetino svojega življenja Bogu darovali; zakaj „40danski post,“ pravi sv. papež Gregorij (Hom. 16 in Evang.), je deseti del vsih dni celega leta; naj bi tedaj kristjani saj s to desetino ostrega posta se pokorili za grehe, s katerimi so skozi celo leto Boga žalili.“

Iz teh blagih vzrokov in namenov, lejte, je cerkev razne poste postavila in zapovedala. Za tega del pa je bila tudi postna zapoved v katoliški cerkvi zmiraj v naj veči časti in veljavi, zlasti pa 40danski post, in kristjani prvih časov in do enajstega stoletja so ta post, kakor sem že opomnil, obhajali s toliko čudapolno gorečnostjo, pokoršino in ostromostjo, da je sedanja postna zapoved v primeri z nekdanjo ostromostjo v resnici prava mervica imenovati. Zakaj samo 40 dni se postiti, se prvim kristjanom večidel ni zdelo zadosti, temuč pričeli so svoj ostri post že 70 dni pred Veliko nočjo, od koder ima tudi nedelja septvagezima svoje ime, in celi ta čas se niso le samo mesa in mesnih jedi in vina zderžali, ampak tudi vsega, kar je z mesom v dotiki, n. pr. jajc, mleka, masla itd. Skoraj sploh brez vse izjeme, bodi si imenitni, bogati ali revni in priprosti, se ves dan niso otešali, užili so še le po solnčnem zahodu svoje borno kosilce, kruh, sočivje, sadje. Ob enem so se skerbno ogibali vsega posvetnega šuma in tudi pripušeni nedolžnih veselje; v tihi samoti, v pobožnem premišljevanju, v molitvi, v dobrih delih in zvestem spolnovanju svojih

dolžnost so Bogu služili. In tako ni bilo samo v prvih časih keršanstva, ampak tudi še pozneje. Sv. Bernard (+ 1153) v svojem 3. postnem govoru pripoveduje, da ne samo revni ljudje, ampak tudi kralji in knezi so se o njegovem času postne dni še le po solnčnem zahodu otešavali. Zlasti pa nam je ohranil zgodovinar Nicefor (v 7. bukvi svoje cerkvene zgodovine) neko pergodbo, ki posebno živo kaže in spričuje, s koliko vnemo in nepremakljivo pokoršino so se deržali verni postne zapovedi.

O času cesarja Justinijana namreč je v Carigradu divjala huda lakota. V ti nadlogi nastopi 40danski postni čas. Cesar ukaže v ti sili mesnice odpreti, meso prodajati in za vse prebivavce splošnje polajšanje cerkvene postne zapovedi oznaniti. In kaj menite, kaj se je na to okolišnam primerno naredbo zgodilo? V vsem mestu, pravi omenjeni zgodovinar, se tudi eden kristjanov ni našel, ki bi se bil prederznil postno zapoved prelomiti, in berž ko je bilo polajšanje oklicano, se je ljudstvo na trume pred cesarsko palačo zbiralo in cesarja s solznimi očmi prosilo, naj polajšanje prekliče ter starim postavam pusti veljavo. Tolika je bila gorečnost in pokoršina nekdanjih kristjanov, in toliko veljavo je pri njih imela cerkvena postna zapoved. Naj bi pač sedanji katoličanje imeli le trohico te nekdanje vneme in gorečnosti. Gotovo ne vidili bi jih dandanašnji tropoma toliko polajšano postno zapoved očitno in brez vse vesti zaničevati in prelomovati!

Vradnik. Zdi se mi, da ste se nekoliko preveč vneli, in da nekdanje čase bolj slavite kakor jim gre. Pomislite le, da so bili pred tisuč leti vse drugačni časi, kakor so zdaj. Ljudje so bili takrat nevedni, neomikani in suznjega duha, papež in škofje so pa veliko večji oblast do vernih imeli, kakor jo imajo dandanašnji.

Kupec. Toraj, hvala Bogú, da so minuli ti žalostni in temni časi cerkvenega gospostva! Gotovo je, saj po mojih mislih, da postna zapoved, naj si bo že polajšana ali ne, sedanjim omikanim časom ni več primerna. Ako se tedaj hoče kdo postiti, naj se posti, jest mu za to kratkočasovanje gotovo ne bodem zaviden. Bog nas je za nebesa vstvaril in tje upam tudi brez posta priti!

Nekteri nekatoličanje. Prav imate; v ti zadevi smo enih misel. Tudi mi se ne postimo, vendar pa upamo, da nas zavoljo tega veliki ključar sv. Peter ne bode za-

vernili, kadar bo treba se pri njem zastran vhoda v nebesa oglasiti.

Katoliški duhoven. Da so časi zdaj drugačni kakor so nekdanj bili, vam gosp. uradnik rad poterdim, ravno zavoljo tega pa je tudi postna zapoved vsa drugačna, kakor je bila v prvih stoletjih, in ako bi tudi temu tako bilo, kakor pravite, da so bili ljudje takrat nevedni, neomikani in sužnjega duha, čemur pa zgodovina obilno nasprotuje, v eni in naj imenitnejši vednosti in učenosti: v keršanskem, pobožnem, bogoljubnem in spokornem življenju so vendar stotero prekosili premnoge sedanje katoličane, pri katerih omika, učenost in pa nevera in duhovna mlačnost skoraj enaki pomen imajo.

In neprimerna, pravite, bi bila sedanjim časom postna zapoved, zato ker se omikani imenujejo! Kako v resnici nepremišljeno in nespametno je to govorjenje, ki nam jasno kaže in spričuje, kam so mnogi že prišli po ravno ti gojlfni omiki na potu duhovne mlačnosti, merzloti in nezavednosti. Kakor da bi ti, ki so omikani, res bili že sami svetniki in bi čisto nobene pokore ne potrebovali! Tudi brez posta upate v nebesa priti? Prav; želim vam srečno pot, toda, to vam odkritoserčno zaterdim, da ako pri tem in enakem mnenju ostanete, bi vam ne želel biti tovarš pri vašem in ne pri vnebohodu vseh, ki so z vami enih misel!

Tudi prebivavci mesta Ninive so se najberže o svojem času omikane imenovali in govorili kakor vi, in ni jim bilo tudi toliko zameriti, kajti bili so neverniki in niso jim bile še znane Kristusove besede, da „nebeško kraljestvo silo terpi in da ga le silni bodo posedli.“ (Mat. 11, 12.) Pa prerok Jona jim je tako krepko in jasno povedal in zaterdil, koliko njih omika velja pred Bogom, da so se kar urno poprijeli resne pokore in ostrega posta, da bi napovedanemu poginu odšli, in s tem so si v resnici tudi Božjo milost naklonili.

Ne morem in ne upam si sicer razsoditi, koliko so mnogi sedanji prebivavci nekterih mest v zadevi vere in keršanskega življenja bolji mimo nekdanjih Ninivljanov; vendar to si terditi prederzujem, da bi premnogim gotovo ne bilo na škodi, ako bi tudi med njimi kak Jona vstal in tudi nje podučil in prepričal o veljavi in ceni njih toliko hvaljene omike, napredovanja in olike pred Bogom.

Stolni korar. Res, dobra in hvalevredna je ta misel in želja; in kdo bi bil verjel, da se bo prej ko bi kdo menil, spolnila! Ni sicer prerok Jona iz groba vstal, vendar pa je neki drugi, v tekočem veku čez vse druge veljaven in pooblasten mož sprejel in prevzel preimenitno nalogo tega zaželenega in res jako potrebnega podučjenja, naš slavni vikši pastir, namreč preblagi Pij IX s svojo občudovanja vredno, preimenitno encikliko od 8. grudna lansk. l. Vsaktera učenost, mnenje in omika, ki ne stoji na podlagi vere in resnice, temuč je nji in cerkvi nasprotna in sovražna, najde tu v 80 stavkih za vse pravoverne veljavno obsodbo podpisano. Naj bi pač preimenitna in moččna beseda Kristusovega namestnika sedanjemu v tolikih zmotah zapletenemu svetu toliko zalegla in toliko veljavo imela, kakoršno je imela pri Ninivljanih beseda preroka Jona!

Drugi kupec. Dobro nas podajata, gospoda, in še celo toliko hvaljena pa tudi grajana enciklika, kakor v časnikih berem, vama mora pomagati. Pa le dajta! Mene saj to toliko ne obteži. Cerkve in njenih postav ne zaničujem, učen tudi nisem toliko, da bi bil neveren, za omiko, ki vama tako malo dopada, se dosti ne menim, in tudi posta, to je, pritergovanja pri jedi, se ravno ne branim, ker sam moram spoznati, da se res bolje počutim, ako zlasti zvečer manji mero jedí zavživam. Le ena reč je, kateri se vdati ne morem. Te presnete postne in močnate jedí namreč, te se mi v resnici nikakor ne prilegajo, in ne morem kaj za to, ves dan me teží in mi slabo prihaja, kadar postno jem. Zakaj pač cerkev ravno meso in mesne jedí vživati prepoveduje, ali bi ne bila mogla kakšne druge jedí prepovedati?

Stolni korar. Meso je naj bolj tečna in kusu naj prijetniši jed, ona toraj tudi poželjivost naj bolj vnema. — Poglavitni namen postne zapovedi, kakor veste, pa je, samega sebe premagovati in poželjivost krotiti; toraj morajo tudi pomočki in sredki taki biti, da se ta namen naj lagljeje doseže. Vender pa cerkev ni brezserčen trinog, temuč skerbna in dobra mati, ki človeku želi le pomagati, ne pa škodovati. Naj je tedaj tudi vsak postiti se dolžan, ki je v nevarnosti grešiti, in v taki smo vsi, vender ta zapoved teh ne veže, ki so n. pr. nevarno bolni, in kateri iz dolge in hude bolezní še le okrevajo, katerim bi postne jedí ško-

dovale. Ni dolžnost slabim in bolehnim ljudém si živeža ravno tako ostro tergati, kakor ljudém pri terdni moči. Tudi kdor pretežko delo ima, ali je reven in ubožen, naj si toliko priterga, kolikor mu delo in okolišine pripusté. Toda vsi tisti, ki se postiti ne morejo, ne smejo biti tega veseli, temuč naj po besedah sv. Avgušтина jokaje jedó in namesto posta težave svojega stanú Bogu darujejo in tem bolj se vadijo v drugih čednostih in delih milosti in keršanske ljubezni. Zatega del je tudi v škofovem pastirskem listu vsem tem, ki se polajšanja postne zapovedi poprijemajo, razločno naročeno vselej moliti tri „Očenaše“ in tri „Česena si Marija,“ ali pa po svojem premoženju almožno deliti. Zakaj tû veljajo besede aposteljnove: „čerka umori, duh pa oživlja.“ (II Kor. 3, 6.) „Obreza serca po duhu je prava, ne pa po čerki.“ Naj si je tedaj zavoljo pokoršine in dobrega izgleda dolžnost tudi čerki postave pokornim biti, je vender poglavitniši reč namen in duh, ki postavo oživlja in brez kterega se ni nadjati pravega sadú in duhovnega dobička, kakor ga zahteva cerkev s postno zapovedjo. „Ako je sam goltanec grešil,“ pravi sv. Bernard, „naj se sam posti, ako so pa tudi drugi udje grešili, zakaj bi se ne postili? Naj se posti oko nesramnih pogledov, jezik in uho škodljivih besedi, pa tudi serce vsake pregrehe.“ Posti se tudi skopuh in še celo lakoto terpi, vender pa pri vsem tem skopuh ostane zato, ker strada in je lačen le zavoljo svoje skoposti in grešne strasti. „Glejte,“ so resne Gospodove besede, ki bi znale tudi marsikterega kristjana zadevati, „v dan svojega posta delate po svoji volji in zatirate svoje dolžnike. V prepiru in zdražbi se postite in bijete brezbožno s pestjó. Ne postíte se tako kakor do zdaj, da bode vaš klic uslišan v višavi. Je li to post, kakor ga želim, da se človek med dnevom tare, kakor obroč svojo glavo pripoguje in v spokorni obleki in pepelu leži? Boš li to post imenoval, in Bogu prijetni dan? Ali ni velikoveč to post, kakor ga želim: Razvozlaj vezi hudobije, raztergaj verige zatiranja, oprosti zarterte in odpravi vsako težavo. Lomi lačnemu svoj kruh, sprejmi uboge, obleci nage in ne zaničuj svojega mesa. Potem bo tvoja luč zasvetila kakor jutro in tvoje ozdravljenje bo hitreje prišlo. Tvoja pravičnost bo pred tabo hodila in veličastvo Gospodovo te bo sprejelo.“ (Iz. 58, 3—8.)

„Spremljevati mora tedaj, opominja v tem pomenu sv.

Avguštin (Tract. 17 in Joan.), naš telesni post, da bo Bogú dopadljiv in nam koristen, veliki in splošnji duhovni post, ki je v zderžanju od greha in prepovedanih posvetnih sladnost;“ „zakaj ne v samem priterganju pri jedi,“ pravi tudi sv. pap. Leon (Brev. Serm 41. in Quadr.), obstoji krepost našega posta, in zastonj bi telesu živež tergali, ako bi tudi od duše krivičnost ne odvernili.“ „Spreobernite se k meni,“ govori gospod po preroku Joelu (2, 12. 13) „iz celega svojega serca v postu, v solzah in zdihovanju. Raztergajte svoje serca, in ne svojega oblačila.“

„Ako se tedaj hočemo Bogu všeč postiti, govorijo lepo v ti zadevi ranjki Slomšek*), moramo svojemu postu za tovarša poboljšanje, molitev in milošnjo za tovaršice izvoliti. Posvetnež naj zapusti svoje navadne dobre volje, in naj moli namesto, da bi v tajiste hodil. Požrešneš in pijanec naj se kerčem, poedin in pijančevanja zvesto ogiba, in kar si prihrani, naj vbogajmé dá. Lakomnik naj neha od svojih dobičkarij, in naj od svojega blaga daruje ubogim. Prevzetnik in štimanec naj se poniža in zaklene svojo gizdasto nošo, naj gre in zapušeni bolnikom postreže. Nečistnik naj razterga grešne zaveze, naj zapusti vse zapeljive in pohujšljive tovaršije in pota, namesto njih pa naj tem bolj pridno božjo službo obiskuje. Tudi zakonski naj opustijo postni čas svoje zakonstvo (Joel 2, 16.): naj živi mož, kakor bi žene ne imel, in žena kakor bi omožena ne bila.“**)

Tako, lejte, se pravi v duhu in resnici, Bogu dopadljivo in duši v pravo korist se postiti.

Kat. duhoven. Iz tega pa tudi vidva gospoda lahko spoznata, da imata res dosti vzroka dvomiti nad veljavnostjo svojega posta, ki sta se prej hvalila, da se posta, to je, zderžanja mesnih jedí ne branita, ker se z drugimi še bolj dragimi in okusnimi jedili ali pa z obilno mero pijače odškodujeta. Zakaj iz tega, kar so vam zdaj gosp. korar temeljito razložili in povedali, je pač jasno, da se to ne pravi postiti, če si kdo, če tudi ne z mesom, vender pa morebiti še z bolj okusnimi in mikavnimi jedili želodec nalaš napolnuje in požrešnosti služi. Zatoraj so tudi tako imenovani postni obedi, ki so tu in tam pri gospodi v navadi, posebno veliki teden in ob postih pred velikimi

*) Ev. Hrana I D. — **) Miss. Rom. Missa pro spons. Rubr. fin.

prazniki, v resnici gerdo zasmehovanje postne zapovedi. Pri takih obedih se sicer mesó ne jé, toliko veči pa je požrešnost in poželjivost do dragih in žlahtnih postnih jedí, tako da se s tem trebuhu bolj služi, mesena poželjivost bolj unema, kakor pri navadnih obedih. V to versto gre tudi gostovanje velikih in malih gospodov, pri katerih, češ, da postno zapoved vendar še nekoliko spoštujejo, se postne in mesne jedila versté ob enem. Tako ravnanje in obedovanje je v postnem pastirskem listu naravnost prepovedano. Da se dalje tudi to ne more post imenovati, če se kdo, ktereга želodec morebiti ravno zavoljo že preobilno vžite pijače malo jedí more vžiti in prekuhati, pa z obilno pijačo hoče odškodovati, tega mi tako izobraženim gospodom ni treba dokazovati. Od kacega zatajevanja pri vsih teh in enakih prilikah ni ne duha ne sluha, toraj tudi od posta ne. To se ne pravi premagati ali zderžati se, temuč po besedah sv. Avgústina (Serm. 205) le požrešnost premeniti

Nekatoličan. Dober in iskreni zagovornik ste vi res svojemu katoliškemu postu, in da se vam mi veliko ne ustavljamo in ne ugovarjamo, se nam ni čuditi, kajti nismo se učili bogoslovja; čuditi pa se moram tu gospod pastorju, ki so učeni, da vas tako mirno poslušajo in vam s kakim ugovorom štrene ne zmedejo.

Pastor. Ugovarjati bi imel marsikaj; pa potem bi ne bilo pogovora konec, toraj tem raji molčim in mirno poslušam, ker vem, da ti gospodje imajo vedno pripravljenih vsakoverstnih blišech izgovorov; zmiraj le svojo terdijo, ter se prepričati ne dajo. Sicer pa tudi ne tajim, da bi znal post marsikomu res koristen biti, kakor je sploh lastno premagovanje imenitna in važna reč; vendar pa (h kat. duhovnu), da družega ne omenim, vam tega nikakor poterđiti ne morem, da bi bil post res toliko potreben in imel tako imenitnost in veljavo, kakor mu jo prikladate, in pa zavoljo tega, ker ravno s tem prederzno zmanjšujete Kristusovo zasluženje, ki je, kakor vsi verujemo, za naše in za grehe vesoljnega človeštva popolnoma zadostil, ne da bi bil pri tem naše podpore in posta potreboval.

Več nekatoličanov. Pravo; tu ste jo pa res dobro zasukali in zasolili, in naj si gospod duhoven tudi znajo besedovati, temu temeljitemu ugovoru bodo pač težko izgovora našli.

Kat. duhoven. Kdor izgovora iše, kaže da je v zadregi, da bi nas bil pa kdo v sedanjem pogovoru v zadrego pripravil, menim, ne bote terdili, ker ne manjka se nam zastran potrebe in veljave našega posta na vsako stran veljavnih in temeljitih dokazov, kakor ste se lahko prepričali; tako tudi kar omenjeni govor tiče.

Res je sicer in prav rad vam poterdim, da je Kristus za naše in za grehe vesoljnega sveta popolnoma zadostil, v tem smo prav ene misli; vem tudi, da je ravno to udom vaše cerkve glavno vodilo, mehka blazinica in v resnici blišeč in gladek izgovor zoper neprijetno dolžnost pritežnega zadostovanja, pokore in lastnega premagovanja, čemur bi se radi s pomirjeno vestjo odtegnili. Razloček je le ta, da imamo mi drugi temelj in podlago resnice in vere, kakor vi: sveto cerkev namreč, ki se v verskih rečeh motiti ne more, ker jo po Jezusovi obljubi sveti Duh vlada in je On sam pri nji do konca sveta. Ona pa v ti zadevi terjenju vaše cerkve ravno nasproti uči v Tridentinskem cerkvenem zbirališu (Sess. 14. c. 8), da, naj si je tudi Kristus za naše grehe popolnoma zadostil, vendar zavoljo tega nikakor ne smemo misliti, da smo za tega del lastnega in osebnega opravičevanja in zadostovanja oprosteni; velikoveč moramo verovati, da nas je On po svojem križu in terpljenji pripravne in zmožne storil, po lastnem zadostovanju zasluženje si pridobiti in večno življenje. Tisti kristjani toraj, govori neki cerkveni pisatelj, ki po mese-nem duhu vladani menijo, da so oprosteni neogibljivo potrebne pokore in spokornih del, med katerimi ima post eno prvih mest, zapadejo s tem v zmoto novejih krivovercev, ki zadostovanje in pokoro zaveržejo in se zanašajo le na svojo vero in Kristusovo zasluženje. To so tisti, govori dalje, od katerih apostelj pravi (Rim. 16.), da ne služijo Jezusu Kristusu, ampak svojemu trebuhu, ktereга sužnji so postali, ali ktereга so si, kakor pravi na drugem kraju (Filip 3.), za svojega Boga izvolili.

Prejšnji kupec. Ni Vam priti na konec, in nas bote s svojo postno zapovedjo, kateri toliko važnost in veljavo prikladate, res še v zadrego pripravili. Cerkev, pravi-te, s postom nikomur škodovati ne želi, mojemu zdravju pa so, kakor sim že omenil, postne in močnate jedila v resnici škodljive, kako si tedaj hočem v ti zadregi poma-

gati, da ne bom, kakor pravite, služil trebuhu in bo na eno in drugo stran prav.

Kat. duhoven. Prav lahko; ravno ker cerkev ne želi nikomur škodovati, imajo škofje pravico in so po njih pooblasteni tudi farni predstojniki in spovedniki, po primeri okolišin in potrebe postno zapoved iz važnih vzrokov vernim polajšati. Lahko si tedaj pomagajte, zlasti v obilnišnji meri tudi s tim, da pri škofijstvu prosite za oprostenje ali dispenz.

Nekatoličan (zanesljivo). Zdaj pa zdaj; pravo ste uganili! O dispenz, ta se pri dobri materi pač lahko dobi, se vé da, za dobro plačilo! Res, gospod, dajte se oprostiti! Bogati ljudje lahko dispenz dobijo, na vzroke in okolišine se toliko ne gleda, da je le poglobitna podlaga — dobro plačilo — priložena. Ubogi revež, ki te žvenkljajoče podloge ne more priložiti, se mora postiti, naj se mu želodec še tako kerči.

Kat. duhoven (resno). Gospod, to so zaničljive, prederzne in žaljive besede. Ako se prederznete tako govoriti, bote mogli pripravljene biti tudi svoje besede spričati in skazati. Kaj ne, gospodje, to se smé po vsi pravici tirjati? Skazite nam tedaj resnico svojih žaljivih besed! Naznanite nam koga, ki iz lastne skušnje more vaše besede poterčiti. Povejte, kaj ste o ti reči slišali, kaj vam je znano?

Nekatoličan. Slišal sem že večkrat in tudi že bral, da morajo katoličanje za dispense veliko plačevati, in da zatorej le bolj premožni morejo oprostitev dobiti.

Kat. duhoven. To pa so nam zopet važni vzroki in dokazi?! Kdo vé, v katerem umazanem časniku ste to brali in od katerih obrekljivih jezikov to novico slišali! Da ste v tem popolnoma napčnih misel, vam bodo tù gospod stolni korar in škofijski svetovavec, ki so k sreči tukaj pričujoči, naj laglje razložili; upam da bodo tudi toliko prijazni, vam to reč nekoliko bolj razjasniti, da bote v prihodnje bolj pošteno in pravično od naše duhovske gosposke sodili in govorili.

Stolni korar. Zagotovim vam, častiti gospod, kakor sem iz Vašega govorjenja spoznal, kar katol. cerkev zadeva, da ste res v mnoge presoje zapleteni. Duhovska gosposka, ktere ud biti si k časti štejem, za oprostitev ali dispenz od postne zapovedi ali čisto nič, ali pa le kaj ma-

lega tirja, kar se pa za stroške, za misijone in druge dobrotne naprave porabi; kdor drugač govori, je ali neveden, ali pa nesramno laže. Nasproti pa je vse na vzrokih ležeče, zavoljo katerih kdo za oprostitev prosi. To je pač res, da se duhovska gosposka, kakor vsaka druga, ker ni vsegavedoča, lahko zmoti, in nevrednemu oprostitev podeli, ako ji lažnjive vzroke naznani in resnico prikriva; naj se pa tak hinavec potem tudi smeja in baha, da je škofijstvo prekanil, pred Bogom mu nič ne pomaga, zakaj škofijstvo se dobro zavarva, ker oprostitev le pod pogojo in z besedami podeli: „Ako je temu v resnici tako, kakor praviš,“ in tako nanj, ki je oprostitev prigoljufal, pade dvojna in trojna teža ostrega odgovora. Iz tega, gospod, lahko spoznate, da tū med revnim in bogatim ni razločka, in da tedaj tudi bolj premožni niso vselej oprosteni, ako resnico govorijo in jih škofijstvo oprostinja vrednih in potrebnih ne spozná.

Gostivničar. To, častiti gospodje, vam tudi jest morem iz lastne skušnje poterditi; zakaj, ko sem za svojo hišo za oprostitev prosil, mi je bilo rečeno, da če že gostom jedila pripravljam in dajem, kakoršne tirjajo, ker ne morem in mi tudi ni potreba vediti, ktere in kakošne vere je kdo, ki se v moji gostivnici oglasi*), jaz in pa moja družina pa nismo od postne zapovedi oprosteni. Upam, da ne bote mislili, da bi plačila ali takse tudi zase in za svojo družino plačati ne mogel, ako bi bilo potrebno!

Kat. duhoven (k kupcu in uradniku). Iz tega lahko previdite, gospodje, da se iz važnih vzrokov oprostitev lahko dobí. Zatoraj bi jest, na vašem mestu, raji kar brez zamude za oprostitev, za dispenz prosil, kakor pa da bi se drugim v pohujšanje ali spotikanje kot nepokoren sin svoje cerkve kazati hotel.

Pa nihar ne zamerite, kar slabosti zadeva, ki vas, kakor pravite, po vživanju postnih jedil obhajajo, da vas še na nekaj opomnim. Mnogim namreč le samo domišljija šeptá, da se jim postne jedí ne prilegajo, in mnogi se jih branijo, ker tudi druge tako storiti vidijo. Taki gospodje so zmožni in v stanu, ako je potreba, tudi težke in neprebavljive jedila vživati, tudi obilno mero pijače pospraviti, ne da bi zavoljo tega posebne slabosti in težave občutili. Vi, gospod uradnik, ste morebiti prijatelj lova, in

*) Gl. Neyraguet Theol. m. p. 225. Kath. Hausfreund 1847.

če na lov greste, po 4, 5 in morebiti še več ur po gozdu postopate, in ako torbice niste dobro oskerbeli in napolnili, lačni in žejni v mrazu in snegu na bozega zajca, lesico ali serno čakate, ne da bi se pritožili in naveličali, in ako se domú gredé kam oglasite in ravno juhe, mesa ali klobas ne dobite, vam tudi žganci ali suhi kruh, težke močnate in postne jedi prav dobro dišé in teknejo in nobenih posebnih slabost in težáv ne prizadenejo. Ali če kdo zvečer pridno v kozarec mežurka, se ga čez mero naserka in se ves vertoglav v posteljo vleže, da mu zjutraj, kakor pravijo, mačke godejo, ga glava bolí, mu nobena jed ne diši, in ni za nobeno delo in rabo; o to mu ne dela sile in ne upa si tudi zavoljo tega še potožiti komu. Ali če kdo zbolí in mu zdravnik zapové vina ne piti, teh in teh jedí ne vživati, o sami juhi živeti, o kako vestno se bolnik ti ostri zapovedi podverže, uživaje še zraven brez mermanja tudi grenke in zoperne zdravila! Le ako veljá cerkvi pokornim biti, enkrat v tednu in nekterikrat med letom mesnih jedí se zderžati, to je preveč, tu je že nevarnost, da bo zbolel in obnemogel! Ali ni to gerdo in stransko, pa za moža, ki mu je na svojem kersanskem imenu in značaju kej ležeče, popolnoma nevredno ravnanje? Misliti bi bilo v resnici, kakor sem že opomnil, da je post zdravju in življenju nevaren, ko je vender znano, da zavoljo cerkvenega posta nihče ni še poginil, temuč si nasproti marsikteri zdravje in življenje ohranil in podaljšal. Poglejte le ubozega kmeta, koliko težko dela, se trudi in potí, in kakšen je njegov živež? Premnogi lahko na perstih pošteejo, kolikorkrat jim med letom meso pride na mizo! Ali ozrite se na Lahe zidarje; tudi njih delo ni nikakor lahno, in o čim se hranijo? Neslana polenta, malo sira in ričet je dan za dnevom njih vžitek; in pri vsem tem toliko bornem in težko prebavljivem živežu so vender zdravi, krepki in veseli ter večidel tudi lepo starost doživijo.

Ako se tedaj ti pri svojem težavnem delu brez pritožbe in posebnega obteženja tako rekoč dan za dnevom postijo; si bote li, vprašam, terditi prederznili, da bi njim, ki imajo brez primere lagljeje opravila, ki n. pr. v uradnih in prodajavnicah sedijo, nemogoče ali pa pretežavno bilo, samo enkrat v tednu in nekterikrat med letom postiti se in mesnih jedi se zderžati?!

Uradnik. Res, zvito jo vozite in vijete, da bi nas vgnali; pa pri vsem tem ste jo zdaj vender zavozili, ker s svojo primero, ne da bi kaj spričali, le nas zagovarjate, ako se posta in postnih jedí ogiblremo in branimo. Zakaj, naj bi slednji dan na lov hodil in po gozdu postopal, ali pa oral ali zidal, ch ben! gotovo bi se mi potem tudi bolj težke jedi dobro prilegle in jedel bi to, kar jé oratar in zidar. Pa temu, kakor veste, ni tako, in kakor mi, tako je tudi, bi rekel, naš želodec izobražen, in na kej boljšega kot na bob in polento navajen.

Lastna skušnja nas tedaj uči in tudi zdravniki terdijo, da kolikor bolj se kdo giblje in telesne moči napenja, tem bolj mu tudi težke jedí teknejo; ravno zavoljo tega pa nasproti unega tem bolj obtežé, ali še celo zdravju škodovati zamorejo, ki je po svojem stanu primoran veliko sedeti; tako da ravno nam uradnikom, ki moramo veči del dneva v pisarnici prebiti in presedeti, v resnici ni zameriti, da se posta in postnih jedí ogiblremo in jemo to, kar je stanu in zdravju primerno.

Več gostov. Tu ste pa res jako pametno besedo izustili, gosp. uradnik; vaš ugovor je enako resničen kakor pravičen, tega menda tudi gospoda duhovna ne bota tajila, toliko manj, ker sama terdita, da cerkev nikomur s postom na zdravju škodovati noče.

Katol. duhoven. Res je, cerkev nikomur ne želi škode, pa ravno tako malo, gospodje! ona dovoli, da bi se zavoljo praznih vzrokov njene zapovedi prelomovale in zaničevale. In tak prazen in res malo premišljen izgovor je to, kar so zdaj gosp. uradnik povedali, če ravno s tem v resnici premnogi iz omikanih stanov svojo zanikarnost zastran posta zagovarjajo. Pa vprašam, gospôda! kam bi prišli, ako bi to vodilo veljalo? Kje je kak višji, kak gospodar ali postavodajavec, ki bi svojim podložnim dovolil, da se smejo spolnovanju svojih dolžnost odtegniti samo zavoljo tega, ako jih to spolnovanje obteži! Kaj bi mislili zastran človeka, naj si bo že izobražen ali ne, ki bi po tem vodilu ravnal? Kar pa enemu veljá, mora tudi drugemu prav biti. Ako se tedaj vi, gosp. uradnik, ali kdor si koli bodi, ne more in ne smé odtegniti postavi in pove-lju predpostavljenih, naj se mu tudi težavno zdi, si bote mar li terditi prederznili, da bi iz ravno tega vzroka se odtegniti smel temu, kar mu kot kristjanu cerkev zapove-

duje? Ali pa, je li mar cerkev, ki jo je sam Božji Sin ustanovil, zadnja, ter njene postave manj veljavne, kakor povelja kterega si bodi gospodarja? Bi ne bilo tako ravnanje in vedenje enako vesti, kakor pravici in pameti popolnoma nasprot? Kogar postne jedi obtežijo, naj jih vžije v manji meri in teknile mu bodo, zakaj da bi take jedi, zato ker so postne, ako so sicer zdrave in zmerno vžite, komu na zdravju škodovale, naj si mora že tudi obilno sedeti, ni bilo še slišati, sicer bi ne imeli nobenega zdravega krojača, čevljarja itd., kateri zlasti na deželi več postnih kot mesnih jedi vžijejo, in kakor veste, tudi mnogo več sedijo kakor n. pr. uradniki. Koliko ur moramo n. pr. tudi mi duhovni, posebno in ravno v postnem času, ne v prostorni pisarnici, ampak v tesni spovednici presedeti, in vender poznam gospode, in sicer priletne, ki po stari hvale vredni navadi celi postni čas mesa ne okusijo; in prav obilo jih je, ki se tudi zdaj še vsak teden zaporedoma o petkih in sobotah zderžijo mesnih jedi. In vender menim, da ne bote terdili, da bi se tudi nam meso dobro ne prileglo in bi tudi naš želodec na kej boljšega navajen ne bil, kakor na postne jedi. Tako, lejte! tudi ta vaš ugovor razpade in splava po vodi.

Prijeten post ni, to je res, sicer bi se ga tudi toliko ne branili, kakor je sploh premagovanje samega sebe za vsacega bolj ali manj težavna reč. Vender pa je ravno to lastno zatajevanje in premagovanje reč, ktere se človek nikdar in nikjer čisto ogniti ne more, naj že potem Bogu ali mamonu služi. Treba je tedaj se vaditi in učiti, da si zna kterikrat ne samo to odreči, kar mu je prijetno, temuč tudi to prenašati, kar mu je težavno. Naj bi kmet delo opustil, ko truden prihaja, ali ga vročina ali mraz in slabo vreme obteži, slaba bi bila za njegovo žetev in on sam bi mogel stradati in ž njim vsi drugi.

Koliko si prizadeva in se trudi, ki je blaga ali časti lakomen; koliko potov stori, se poganja in priklanja, ki hoče obogateti, ali veči in bolji službo si nakloniti. Ni se tedaj čuditi, da se tudi naš dušni blagor ne dá doseči razun, da se učimo in navadimo marsikaj storiti, kar bi raji opustili, in marsikaj opustiti, kar bi raji storili. Pametno in možatega kristjana vredno je le to, da on svojim željam zapoveduje, ne pa želje njemu; da svojo dolžnost spolni tudi takrat, ko ga težko stane, in se prelomljenja

postave ogiba, naj se mu tudi to prelomljenje kaže v vabljivi podobi.

Katol. kupec. Ako bi ne bil v gostilnici, v resnici mislil bi, da poslušam postno pridigo. Ne odnehate, dokler vaša ne obveljá, in rekel bi, da nam bo skoraj žal, da smo se v to pravdo spustili, ker sta gospoda res vsa pripravna nas zbegati in nam vživanje mesa o petkih in družih prepovedanih dnevih pristuditi. Pa na nekaj vas vender še spomnim; ali bi se ne dala ta reč nekako poravnati in pobotati? Vi pravite namreč, da je pri postu poglobitna reč, premagati se in si kaj pritergati, ostanite tedaj mož beseda in povedite, ali bi ne bilo pravo in namenu cerkve zadosteno, ako bi kdo o taci dnevih namesto postnih jedí v polni meri, raji manj mesa vžil in bi cerkev rekla: meso smes̄ jesti, pa v manji meri kakor sicer.

Stolni korar. Tu, gospod, je lahko mož beseda ostati, zakaj cerkev nekterikrat v resnici tudi tako govori, kakor pravite. V 40danskem postu n. pr. je razun petkov in sabot pripušeno meso jesti, zapovedano pa samo enkrat na dan se nasititi. Kdor rad meso jé, se mora tukaj že nekoliko premagovati. To premagovanje in pritergovanje pa je, kakor sem že prej razložil, veči ob ojstrejih postnih dnéh, ker je razun mesnih jedil tudi prepovedano, se več kot enkrat na dan nasititi. Naj laglji je post o navadnih petkih, ker je, kakor veste, le meso vživati prepovedano, večkrat na dan se nasititi pa pripušeno.

Katoliški kupec. Pa zavoljo tega mislim, da ravno ob teh petkih se more govoriti naj manj od kacega zatajevanja ali pritergovanja. Ali se pač to pravi, si kaj pritergati in se premagati, če si namesto mesa s postnimi jedmi želodec napolnim? Meni se težej zdi manj mesa kakor po navadi jesti, kot pa se ga popolnoma zderžati in namesto njega pa postnih jedi užiti, kolikor se poljubi.

Katoliški duhoven. To je v resnici čudno! Ako je laglje mesa se popolnoma zderžati in postne jedi jesti, zakaj pa vender gospodje tega ne storé, kar je laglje? Kako da se danes niste mesnih jedil zderžali in postnih vživali, ako je to tako lahko? In če nikakor ni težavno se mesa zderžati, zakaj pa mnogi toliko vpijejo in postno zapoved grajajo, če mesa ne dobé. Ravno o postnih dnevih jim meso naj bolje diši, ker je prepovedano, in da bi si ob takih dnevih kaj pritergali in manj mesa jedli, kako

sicer, še nikdar nisem zapazil. Ravno zavoljo tega je zderžanje od mesnih jedil ob navadnih petkih, če ravno lahko, vender pa premagovanje samega sebe, in zadosti slabo in žalostno je, da se toliko katoličanov nahaja, kterim se še tudi to pretežavno zdi. Cerkev zapoveduje se o petkih mesa zderžati, več ne tirja. Kdor je to povelje spolnil, je cerkveni postavi zadostil. On je memo tega tudi pokoren, in to je pglavitna reč, med tem ko se je drugi, ki je vžil manj mesa kakor sicer, se zatoraj tako rekoč postil, vender v pglavitni reči, v pokoršini, se pograšil.

Katoliški kupec. Po tem takem vi temu bolj prav daste, ki se ob petkih rib in močnatih jedí nadeva, kolikor le pospraviti more, kakor pa temu, ki meso jé, pa ker je petek, manj kakor pa sicer.

Katoliški duhoven. Gotovo.

Več gostov. Pa to je vender skoraj neverjetno.

Katoliški duhoven. Ne tako, kakor morebiti vi mislite, gospodje! Ko bi vi prav imeli, bi morebiti tudi temu prav dali, ki se n. pr. ves veliki post nikdar ne posti, namesto tega pa véliki petek celi dan tešč ostane in ničesar ne vžije. Tudi Adam in Eva bi se bila po vašem smela izgovarjati: Gospod! mislila sva, da bolj prav storiva, če od sadú tega drevesa le nekoliko okusiva, kakor da bi se od sadú drugih drevés popolnoma nasitila.

Nekatoliški duhoven. Kar ste povedali, se nikakor tu sem ne prilega; zakaj sad v rajú je sam Bog naravnost prepovedal, prepoved meso jesti pa je dana od ljudi.

Katoliški duhoven. To moje prilike nikakor ne ovira. Res je sicer, da je sad v rajú Bog prepovedal; pa ravno tako tudi o nekterih dnevih meso vživati sam Bog po svoji cerkvi zapoveduje. Njo moramo poslušati, kakor Njega samega; to On sam velí: „Kdor Vas posluša, Mene posluša.“ Znano vam je, da tudi pervim kristjanom ni Bog sam zapovedal, da se morajo kervi in mesa zadušenih žival zderžati, vender pa zavoljo tega ne bote tajili, da so bili dolžni ti zapovedi pokorni biti. Ravno tako tudi veste, da Kristus ni vsega sam zapovedal, kar je bilo potrebno, temuč, da je marsikaj svoji cerkvi prepustil, kteri je sv. Duha obljubil in poslal, in kteri jo učí vso resnico. Jasno je tedaj hotel, da moramo cerkvi ravno tako pokorni biti, kakor Bogu samemu. In ako vam ne dopade povedana prilika od pervih staršev in sadú, ki ga jim je Bog prepo-

vedal, se poprimem bolj pripravne in bolj umevne. — Neka mati reče svojemu sinu: Moj sin, ravno danes je leto, kar so tvoj rajni oče umerli. Da bova spomin tega žalostnega dneva primerno obhajala, se hočeva danes postiti in mesnih jedí zderžati se. Postnih jedí smeš vživati, kolikor ti je ljubo, mesa pa ne smeš okusiti. Sin, ki to povelje svoje matere sliši, si misli: Kaj moji stari vse na misel ne hodil! zakaj bi ravno mesa ne jedel? mislim da bode bolj prav, ako od te prepovedane jedi malo manj vžijem, kakor pa od pripuščene veliko. In kakor si misli, tako tudi stori. Vprašam vas, ali bi vam tako obnašanje sina dopadlo, bi se ne pritožili čez njegovo svojeglavnost in nepokoršino in bi ga ne kaznovali ostro? In glejte gospodje! ta mati je cerkev; ona svojim otrokom govori: Danes je petek, žalostni dan smerti mojega Ženina, ta dan je zame dan tuge in žalosti, o tem dnevi se hočemo zderžati mesa, ki je naša naj ljubši jed, in se z drugimi jedmi nasititi. Tako cerkev tudi še o mnogih družih dnevih govori, ki so ji dnevi pokore, dnevi resne priprave na kak svet čas, na kako imenitno prigodbo. Ali zatoraj ne kaže sin ostudne svojeglavnosti, nepokoršine in prevzetnosti, ki cerkvi svoji materi beseduje: „Ravno ker ti zapoveduješ, nočem slišati, meso hočem danes jesti, ker se mi ravno tako ljubi.“ Kje je kaki oče ali mati, ki bi svojega sina ostro ne pokorili in ne kaznovali, ki bi se kaj tacega storiti prederznil. Zakaj nepokoršina ostane nepokoršina, naj že velja kateri koli veljavni oblasti in nihče pri zdravi pameti ne bo terdil in rekel, da otrok prav stori in se ne pregreši, ako je očetu ali materi v kateri koli pravični reči nepokoren in jih ne vboğa. Ako je pa temu tako, potem lejte gospodje! sami sebe obsodite in so sojeni vsi, ki postno zapoved lahkomišljeno prelomujejo. Zakaj, kar veljá telesnim staršem, mora veljati tudi naši duhovni materi kat. cerkvi. Kajti pri sv. kerstu smo njeni otroci postali in ji očitno in slovesno pred Bogom in svetom pokoršino in zvestobo obljubili. Ako se vam tedaj gotovo nikakor prav ne zdi, če je dete staršem nepokorno, morate, ako hočete pravično soditi in vam sicer dana beseda in obljuba še kaj veljá, doslednje ravno tako poterčiti, da enako nikakor ni prav in možatega in poštenega kristjana vredno, nepokornemu biti svoji cerkvi, naj viši duhovni oblasti.

Pa ni mi treba tega še dalje dokazovati, sej je očitno in ste sami bistroumni, da po vsem tem lahko spoznate in previdite, da se vživanje mesnih jedí o prepovedanih dnevih, sploh prelomljevanje postne zapovedi, v resnici nikakor in na nobeno stran zagovarjati in opravičiti ne dá. Brez oblasti in gosposke svet biti in obstati ne more, ravno tako pa tudi brez pokoršine ne. Gospod Bog ljudém ni nikoli proste volje pustil, da bi brez greha smeli delati, karkoli bi se jim poljubilo, temuč dal jim je svoje zapovedi. Ravno tako mora tudi vsaka gosposka, tedaj tudi cerkev ravnati; zavoljo teh, ki so ji nepokorni, in naj bi jih bilo še toliko, ona ne more svoje zapovedi vničiti. Ti naj sami gledajo, kako bodo enkrat odgovor dajali.

Uradnik. Pa vender ne bote iz tega kake velike pregrehe skovali, ako kdo namesto močnatih in postnih jedil meso jé? Sej vse to vender vedno le mervica ostane!

Katol. duhoven. Menite? Jest pa skorej dvomim; in že iz tega, kar sem dozdej povedal, bi lahko spoznali, da temu nikakor ni tako. Tudi okus prepovedanega sadú je bil sam na sebi le malenkost, pa mislite le nekoliko na strašne nasledke tega nepomenljivega okusa. Tako je sicer mogoče, da ni vsak majhen pogrešek zoper to zapoved precej že velik greh, ako pa ta prestopek izvira iz hudobije, svojeglavnosti, mlačnosti in zaničevanja cerkvene zapovedi, je greh v resnici zadosti velik in pomenljiv.

Katol. kupec. Meni se nikakor verjetno ne zdi, da bi v ti reči res tako zlo grešil, sej postna zapoved ni božja zapoved, ampak človeška.

Katol. duhoven. Postna zapoved je zapoved katol. cerkve in dokazal sem vam že prej, in menim do dobrega in na vse strani, da moramo cerkev ravno tako poslušati in vbogati, kakor Boga samega, da ima ona ravno od Boga oblast svojim zapovedim in prepovedim tisto pokoršino tirjati, ktero smo Božjim zapovedim dolžni. In bodi si tudi, naj bi bila ta zapoved človeška, kakor pravite, prav! kje pa je pisano, da se človeške zapovedi smejo kar lahkomišljeno prestopovati? Kje je zapisano, da bi se kdo ne mogel pod velikim grehom zoper človeško zapoved pregrešiti? Kaj se zgodí n. pr. z vojakom, ki uide, ali pa svoje tovarše k nepokoršini podpihuje. Kako se ravná s podložnim, ki svojo posvetno gosposko graja, ji pokoršino odpevé, ali ji davkov plačati noče? Kaj si zasluži služabnik, ki po-

velje svojega gospoda prelomi? Tedaj le zapovedi in po-
velja Kristusove cerkve, naj viši oblasti na zemlji, bi se
smele lahkovoljno prestopati, le to bi ne smelo greh biti!?

Pa ne samo to, temuč, ako to reč tudi še od druge
strani pogledamo, se ravno tako tudi pokaže, da v resnici
nikakor ni malenkost, ako se cerkvene zapovedi lahkomi-
selno prestopajo. Namreč, zavoljo pohujšanja in slabega
izgleda, ki se s tem daje; in sicer ne samo v oziru ostrih
beséd, ki jih Gospod sam zastran pohujšanja govori in
tistim žuga, ki se v ti zadevi pregrešé, ampak posebno
tudi zavoljo tega, ker ravno ta slabi izgled je zraven du-
hovne mlačnosti, lahkomišljenosti in nevednosti v verskih
rečéh poglavitni vzrok, da se dandanes v resnici nobena
zapoved tako splošno in brez vsega premisljka ne prestopa,
kakor ravno postna zapoved. „Besede mičejo,“ pravi znani
in resnični pregovor, „izgledi pa vlečejo,“ bodi si potem v
dobro, ali pa v hudo. Zakaj, kakor je človek že po svoji
spačeni natori le preurno pripravljen se kaki neprijetni
dolžnosti odtegniti, ako je mogoče, in delati po svoji lastni
volji, tako tudi le prerad sam sebi verjame, da prav stori,
ako ravná, kakor druge storiti in ravnati vidi. Za tega
del vidimo kterikrat n. pr. v družbi kacega duhovna ali
sploh vestnih in dobrih kristjanov tudi take ljudi postne jedí
vživati, katerim je sicer za cerkveno postno zapoved toliko
mar, kolikor za lanski sneg; nasproti vidimo pa tudi take
o prepovedanem dnevu mesne jedí jesti, pri katerih bi
tega ne bilo misliti. Koliko jih je n. pr., ki so morebiti
pred kaj časom še vestno spolnovali postno zapoved, pa
pozneje pridši z dežele v mesto, iz varstva poštenih in
vestnih staršev in oskerbnikov med slabe drušine in lahkomi-
selne, maloverne tovarše so se jeli svoje vere in zve-
stobe do cerkve sramovati in njene zapovedi ravno zavoljo
tega prestopovati, ker so druge tako storiti in ravnati vi-
dili. In tako se strupeno seme, nepokoršina in zaničevanje
cerkve in njenih postav vedno bolj širi, in zadnjič tudi še
take kristjane omami in oslepi, katerim bi v drugih zade-
vah ne bilo kaj posebnega očitati!

Kako težek odgovor si s tem nakladajo posebno lahkomi-
selni in brezvestni starši in gospodarji, ko svoje ker-
šanske, še vestne posle in lastne otroke k prestopu te za-
povedi silijo, ko jim o takih dnevih brez razločka le pre-
povedane in mesne jedí odkazujejo! Kaj si mora, vas

vprašam, otrok misliti, ki sliši v cerkvi in v šoli cerkvene zapovedi razlagati in terditi, da je nepokoršina in greh, ako se o prepovedanih dnevih mesó jé, ko domú pride, pa vidi, da starši sami ti zapovedi nasproti ravnajo? Misli si lahko, ako ena zapoved nič ne veljá, da tudi druge ne veljajo, da to morebiti ni resnica, kar se v cerkvi in v šoli učí, ker oče in mati, ki pri otroku vse veljata, morata že vedeti, kaj je prav in kaj ne. Misli si lahko, ako je bolj premeten: moji starši niso cerkvi pokorni, zakaj bi jim jaz pokoren bil, oni greh delajo, zakaj bi ga jest ne? Pomislite gospodje, so to mar majhne reči?

Katol. kupec. Spoznati moram za svojo stran, da bi v resnici ne bil verjél, da se vam bo izšlo postni zapovedi toliko veljavo prilastiti in njene prelomovavce tako počerniti; pa napósled vašega razlaganja se mi zdaj res zdi, da bi ta reč utegnila bolj imenitna biti, kakor bi bilo na prvi pogled misliti.

Katol. duhoven. In vender, lejté gospodje, to še ni vse, temuč kaže se nam posebno tudi še od neke druge strani, koliko da zvesto spolnovanje ali pa lahkomišelnó zaničevanje postne zapovedi tehta in veljá. Tega se prepričamo iz zgodbe devetdesetletnega Eleazarja, kterega nam sv. pismo ravno v ti zadevi v prelepi izgled pred očí stavi; in naj bi prelomovavci postne zapovedi saj le nekoliko njegove tehtne besede v premislíku in spominu imeli, gotovo, rudečica bi jih mogla oblití in vest se gibati, ako svojo zanikernost primeríjo z nepremakljivo zvestobo tega junaškega starčka.

„Eleazar tedaj,“ tako beremo v sv. pismu (II. bukve Makab. 6, 18—28), „eden izmed prvih pismarjev, mož velike starosti in lepega obličja, je bil siljen s široko odpertimi ustmi svinjsko meso jesti. On pa je prečastitljivo smert više cenil, kakor ostudno življenje, in je šel prostovoljno v terpljenje. Premišljevaje pa, kako ga dolžnost veže tje iti, je voljno preterpel in sklenil nič prepovedanega ne storiti iz ljubezni do življenja. Ti pa, ki so zraven stali, z napčnim usmiljenjem ginjeni, zavoljo stare prijavnosti z možem, so ga skrivaj na stran vzeli ter prosili, da naj si dá mesá prinesti, kakoršnega smé jesti, in naj se hliui, kakor da bi jedel po kraljevem povelji darovano meso, da se po tem djanji smerti otme; tedaj zavoljo starega prijateljstva z možem so mu kazali to miloserčnost.“

„On pa je začel premišljevatí časti vredno imenitnost svoje priletnosti in velike starosti in sive lase svoje prirodjene plemenitosti in nedolžno obnašanje od otročjih lét; in po zapovedih svete in od Boga dane postave je hitro odgovoril, rekoč, da hoče raji pred časom iti na uni svet.“ „Ne spodobi se namreč naši starosti, je rekel, „hliniti se, da bi veliko mladenčev mislilo, da je devetdesetletni Eleazar prestopil k življenju nevernikov; in da bi bili oni zapeljani zavoljo moje hinavšine in zavoljo kratkega časa strohljivega življenja, in bi s tem madež in prekletstvo napravil svoji starosti. In pa če se tudi zdaj človeški grozovitosti umaknem, roki Vsegamogočnega vender ne uidem ne živ ne mertev! Torej, ako serčno umerjem, se bom svoje starosti vrednega skazal; mladenčem pa bom zapustil močen zgled, če voljno in serčno za predrage in presvete postave pošteno smert storim.“ Po teh besedah je bil zdajci v terpljenje vlečen.“

Takó, lejte, je hrabri starček mislil in govoril in raji šel v grozovito smert, kakor pa da bi bil postavo prelomil, mladež pohujšal ter bi se bilo od njega reklo, da je „prestopil k življenju nevernikov.“

In ravno to je, česar naj bi zaničevaveci posta dobro pomnili in dosleduje spoznali, da prestop te zapovedi v resnici ni majhna reč, ampak pogosto in po okolišinah prav hudo in veliko zadolženje. Zakaj Eleazarjevim besedam primerno tudi slavni papež Benedikt XIV v svojem apostolskim listu „*Non ambigimus*“ med drugim naravnost pravi, da prelomljenje postne zapovedi ni samo velik greh ter izvir in vzrok mnogih kazni in nadlog, s katerimi Bog ljudstva tepe in pokorí, temuč da je zvesto spolnovanje te zapovedi zastava in znamenje, po katerem se od sovražnikov križa Kristutovega ločimo. In v ravno tem pomenu in zadevi terdi enako tudi sv. Janez Zlatoust, da tisti, ki postno zapoved prelomijo in zaničujejo, nimajo vere v Kristusa, in jih torej ne samo slabe in mlačne kristjane, ampak celo nevernike imenuje. *)

Ako je pa temu tako, in se zraven spomnimo še na omenjene besede sv. ap. Pavla: „Ne pogublaj z jedjo svojega brata, za kterega je Kristus umerl!“

*) Gl. *Biblioth. der kath. Kanzelberedt.* V. B. S. 70.

(Rim. 14, 15.), in: „Ako jed pohujša mojega brata, ne bom jedel mesa vekomaj“ (I Kor. 8, 13.), in zlasti na znameniti izrek Jezusov: „Kdor cerkve ne posluša, naj ti bo kakor nevernik in očitni grešnik.“ (Mat. 18, 17.) — ako je temu tako, pravim, in je po tem takem zvesto spolnovanje postne zapovedi tako rekoč poskušanja in tehtnica naše vere v Kristusa, potem, mili Bog! kam smo prišli? kje je pri toliko kristjanih, zlasti nekterih stanov še katoliška zavednost, kje je tista vera, brez katere ni mogoče Bogu dopasti in ne zveličanim biti! (Jan. 3, 18. Hebr.; 11, 6.) Sej smo dan današnji že prišli do tod, da, kakor je premnogih sram, se očitno kot katoliške kristjane kazati in ob Marijinem zvonjenji opoldne ali zvečer se odkriti in moliti, se enako tudi ali sramujejo v pričo družih o postnem dnevu postno jesti, ali pa tega tudi že nikakor več v greh ne štejejo, — in v resnici ni zapovedi, ki bi se tako splošno, tako prederzno in brezvestno prestopovala, kakor ravno cerkvena postna zapoved.

Kdor tega ne verjame, naj stopi postni dan o času obeda v katero imenitniših gostivnic kacega večega, bodi si tudi slovenskega in katoliškega mesta, in vidil bo, da razun kacega duhovna, priprostega kmeta ali teržana malokdo postne jedi vživa, in bilo bi mu v resnici misliti, da je zašel v družbo samih bolnikov, ali obnemogelcev, ali pa — terdih nekatoličanov. Utegne se mu tudi zgoditi, kakor pred kratkim nekomu v eni imenitniših gostivnic slovenskega mesta, da postni dan, ko tirja postno jed, mu strežaj vender le mesno prinese, in na ponovljeni opomin, da je danes postni dan, zadnjič gostivničar sam smehljaje odgovori: „V resnici danes je petek, pa ne zamerite gospod, na to se zares nisem spomnil in ne mislil, zakaj izmed mojih gostov nihče postnega ne je in se pri meni sploh postne jedila ne pripravljajo.“ Nekako sramoten in pobit je gost neki šel od ondod in v drugo gostivnico, kjer so bile sicer postne jedila pripravljene, katerih samih pa, kolikor je vidil, mnogih pričujočih gostov nihče ni rabil, razun on in neki duhoven.

Toliko zanikarno se, lejte, dandanes spolnuje postna zapoved med izobraženim svetom, tako malo mnogi spoštujejo cerkev in njene postave! —

Vse take mlačne in slaboverne kristjane, učene in priproste, bogate in revne zaničevavce postne zapovedi silno

osramotuje verl deček v nekem francoskem mestu, od kterega Debusi pripoveduje: Bil je sin staršev, kakoršnih da se Bogu smili, je dandanašnji preobilno, ki se za postno zapoved niso zmenili in so skoz leto brez razločka meso jedli. Pripravljaj se je v šoli za prvo sv. Obhajilo in se spovedniku obtožil, da je tudi on po izgledu svojih staršev postno zapoved prelomil. Spovednik ga podučí in mu pové, kako naj se v prihodnje obnaša. Pervi petek po navadi spet meso na mizo prinesó, toda deček se ga ne dotakne. „Zakaj ne ješ mesa?“ ga oče vpraša. „Zato ker je petek, oče, in mi cerkvena zapoved pripoveduje v petek meso jesti,“ odgovori lepo pohlevno otrok, in prosi naj mu kosček kruha za kosilo dajo. Oče, ves serdit, ga ukaže v samotno izbo zapreti in prepové celi dan mu drobtince kruha ne dati. Pokorni otrok urno vboga in se nikakor in nič ne pritoži. Materi se pa pridno dete smili, skrivaj mu jest prinese in mu očita, zakaj da je očetovemu in njenemu povelju nepokoren, ter ne jé, kar se mu dáje. Kako pa se ona začudi, ko ji pobožno dete odgovori: „Ako bi mi bili oče kaj ukazali, kar bi smel storiti in bi ne bilo prepovedano, gotovo bi tudi precej vbogal. Nisem se jim iz nepokoršine ustavil. Oče so mi ukazali, da moram celi dan tukaj ostati in brez jedi biti, in hočem jim pokoren biti, pa tudi cerkvi moram pokoršino skazovati in ne jesti mesa. Nikar mi tedaj ne zamerite, mati, da tega ne vzamem, kar ste mi prinesli.“ Ta lepi in modri odgovor materi oči odprè, osupnjena iz izbe hití, serčno ginjena in jokaje teče očetu povedat, kaj se je zgodilo. Oče sam začuden, osramoten in ginjen spozná, da je njegov mali sin bolji in modrejši, kot on. K njemu tedaj hiti, ga serčno objame, svojo slepoto in nerodnost spozna ter se poboljša.

Nikar se torej ne motite gospodje, ta reč je res bolj tehtna in resna, kakor bi si kdo na prvi pogled mislil, sicer bi omenjene Kristusove besede: „Kdor cerkve ne posluša, naj ti bo kakor nejevernik in očiten grešnik“, nobenega pravega pomena ne imele; in to tem bolj, ker ravno zarad posta res celo krivoverci in neverniki take mlačne in slaboverne kristjane osramotujejo. Krivoverni odločeni staroverci namreč in neverni Muhomedani ki neki svoje mnogo ojstreje poste silno natanko in zvesto spolnujejo. Zares, tistim katoličanom, ki se imenujejo in tudi hočejo veljati kot udje kat. cerkve; pa vender cerkveno postno zapoved

brez premisljka lomijo, zaničljivo in prederzno govorijo od nje in od takih, ki se je zvesto deržé, posebno takim katoličanom bi utegnilo enkrat spodleteti in se ne jim dobro iziti!

Kupec. Vaše besede so resne in terde. Kako gospoda dobro vesta vse poiskati in porabiti, kar je pripravno človeka plašiti in zbegati; kolikor bolj se ustavljamo, tem bolj nam na pete stopata! Ni me tedaj volja, se vam še dalje ustavljati, toliko manj ker nisem bogoslovec, ter moram spoznati, da vašemu izpeljevanju in dokazom ne vem kaj zdatnega ugovoriti; tudi med nevernike, kakor pravite, bi se ne hotel zavoljo posta prištevati. Raji vam tedaj obljubim, da si zdaj to reč hočem nekoliko bolj preudariti in premisliti, naj se tudi dozdam res nisem dosti za postno zapoved menil.

Drugi kupec. Vi se tedaj hočete podati in meso za močnik zamenjati? Prav, storite kakor radi. Mene pa nikakor ni volja. Besedovati in prepirati se v verskih rečeh sicer tudi jest ne znam; to prepustim drugim, ki so bolj učeni kot jest. Meni zadostuje in mi je že samo to tehten dokaz, da postna zapoved ne more toliko imenitna reč biti in tolike veljave imeti, kakor bi nas gospoda rada prepričala, ker jih je med izobraženim svetom v resnici brez števila, ki se za post in postno zapoved nikakor ne zmenijo, kakor so gosp. duhoven sami opomnili in jim rad poterdim. Zakaj vsi ti izobraženi, učeni in omikani gospodje in gospé, menim, vender niso bedaki, da bi ne vedeli, pri čim da je ta reč in zakaj da tako storijo in se ne postijo. Ako bi tedaj postna zapoved res toliko veljavo imela, kakor gospoda terdita, bi se gotovo tudi med izobraženim in učenim svetom bolj v časti imela in ne tako splošno in obilno prelomovala, kakor se godí.

Več gostov. Prav, gospod! ta je pa spet dobra, — tudi mi smo enakih misel.

Stolni korar. V resnici, gospodje, tu ste jo pa dobro zadeli, to je res važen dokaz zoper postno zapoved? Dokaz ki ob enem tudi spričuje o obilni katoliški zavednosti in razumu v verskih rečeh in zadevah!?

Ker se tedaj preobilni omikani, učeni in olikani gospodje in gospé ne postijo, toraj je po vaših mislih po tem takem gotovo, da je postna zapoved malenkost in nepomenljiva reč, ki čisto malo ali pa nič ne veljá; da je toraj od cerkve

dana samo za kmete in rokodelce, za priproste, neumne ljudi; da je nepokoršina do gosposke le tem, ne pa omikanim greh; da besede Kristusove, izreki sv. pisma in cerkv. učencov le njim, ne pa učenim in olikanim veljajo; da je njim gladka, vse drugačna pot v nebesa naravnana in jih bo toraj tudi Gospod Bog po vse drugačnih vodilih in postavah sodil in plačeval, kakor pa une neumneže, ki samega sebe s postom še tarejo ter za cerkev in njene zapovedi še kaj marajo!?

Kaj ne, gospodje, vse to je gotova reč, nad katero ni dvomiti? V resnici tedaj, čemu se še postiti, čemu k spovedi in v cerkev hoditi itd.? Sej smo izobraženi in omikani, sej nisem sam, ki tako storim, sej jih je na tisoče, ki enako ravnajo, in naj si tudi jest ne vém, ne vprašam in ne preiskujem, je li to prav ali ne; sej morajo to vediti drugi, ki so bolj učeni kot jez, in ako je za nje prav, zakaj bi li za me ne bilo?!

Povejte gospodje, ali ni temu tako, ni li taki vertoglavi nauk, do kterega vas logika vašega toliko „važnega“ dokaza doslednje pripeljati mora, splošno mnenje unih ki se za post, za cerkev in njene postave sploh ne zmenijo?

Nikakor sicer ne rečem, da bi bili taki zaničevavci vsi, ki se med omikane in učene štejejo, kajti obilo jih je, hvala Bogu! tudi med temi, ki v svojem ravnanju doslednji in svojih dolžnost zavedni, cerkev, svojo duhovno mater, spoštujejo in so ji pokorni. Ne terdim tudi, da bi bili vsi, ki tako in enako mislijo in govoré, bedaki, kakor pravite, velikoveč vam še poterdim, da so morebiti prav izverstni in jako izvedeni v posvetnih rečéh in raznih opravih svoje službe in svojega stánú; pri vsem tem pa vender menim, da se ne mótim, ako terdim, da zamorejo biti in so tudi bolj ali manj nevedni in slabo podučeni v verskih rečéh, v zadevah in nauku kat. cerkve.

Da je temu res tako, nam spričuje ravno omenjeni, toliko puhli in nepremišljeni ugovor, in ste nam priča tudi vi sami, gosp. tergovec, in vaš gosp. tovarš, ki sta ravno prej rekla in spoznala, da vama razni od cerkve zapovedani posti niso do dobrega znani, in da sploh cerkveno postno zapoved in njene razne namene malo razumeta. In kakor v eni, tako zamoreta tudi v družih verskih zadevah nevedna biti, in kakor vama, tako se godí tudi mnogim drugim.

Pa temu se ni toliko čuditi; omenil je že prej moj

gospod tovarš nekoliko, kaj je temu vzrok; čuditi pa se je, da se večidel vsi, ki tako in enako mislijo in govoré, imenujejo in tudi hočejo veljati za dobre kristjane in vestne katoličane.

In ravno ta zmota, lejte, je najbolj milovanja vredna; ravno zato, ker je zmota in žalostni dokaz, da v resnici premnogim pravega spoznanja in prepričanja v verskih rečéh pomanjkuje, da pri njih ne veje duh Kristusovega nauka, ampak tisti sumljivi, tako imenovani duh časa, duh napredovanja in goljufne omike, ki se pridno in skerbno seje in razširja ter svojo modrost zajema iz raznoverstnih veri in cerkvi sovražnih in nasprotnih spisov, romanov in „Renanov“, in zlasti tudi iz brezštevilnih vsakdanjih časnikov. „Jabelko ne pade daleč od drevesa“ in „po njih sádu jih bote spoznali“, pravi Kristus (Mat. 7, 16.); ravno tako tedaj tudi omenjene spise in časnike po njih pisavcih in lastnikih. In kateri so ti? So ali katoličanje, znabiti prav bistrourni politikarji, zastran vere pa večidel brez vse vesti in vrednosti, ki tako ali pa tudi drugač pišejo, kakor namreč véjo, da jim več dobička donáša, ali pa kdo obilniši plačilo oblubi; — ali pa so izmed vnukov in naslednikov tistih očetov, ki so našega Gospoda križali, katerih žalostni posel in namen toraj zraven politike ne more drugi biti, kakor našo sv. vero in cerkev čertiti in preganjati, glas vesti in versko zavednost dušiti, ter slabe in neskerbne premotiti in zapeljati; — in njih priljubljeno, bolj ali manj očitno ali skrito orožje je obrekovanje, sumljivo besedovanje, laž, sleparija, podpihovanje in zasmehovanje vsega, kar je sveto in častitljivo; ki od vere, od cerkve in njenih obredov, od papeža in škofov sploh le takrat govoré, kadar menijo, da imajo kaj očitati, černiti in grajati. „Se pa li bere grozdje s ternja, ali smokve z osata?*)“

In ako k vsemu temu še pridejo toliko mogočni in vablivi in slabi izgledi, zasmehovanje in prederzno besedovanje mlačnih in slabovernih tovaršev, prirojeni napuh in hudo nagnjenje se vsemu ustavljati, kar se telesnim željam, navadam in razvadam ne prilega; kdo bi se potem še čudil, da se premnogi nedoločni in omahljivi res dajo preslepiti in zapeljati, da postanejo prostovoljno sužnji zapeljivih besed

*) Mat. 7, 16. Prim. Hirtenbrf. J. O. Rauscher 12. febr. 1865. Beilg. Ostr. Volkšf. Nr. 11.

in slabih izgledov, ki jih poslušajo in posnemajo, in da dušno bolehati jamejo za strupom, ki so se ga polagoma in pogosto nevedoma po čitanju omenjenih brezvernih knjig in časnikov, ki jih še zraven tudi s svojim lastnim denarjem podpirajo in drago plačujejo, tem bolj navzeli, kolikor bolj jim merzi in kolikor manj jim je mar si tudi kako podučljivo versko knjigo omisliti in brati, in se s kakim dobro katoliškim časnikom soznaniti.

Tako se tedaj zgodi, da vera bolj in bolj peša, da luč pravega spoznanja ugasnuje in duhovno oko postane temno, dokler človek zadojč ne pride do tod, da v verski zadevi ni ne krop ne voda.

In to je silno žalosten stan, ne samo, ker iz sv. pisma vemo, da bo Gospod take „pljunil iz svojih ust“ (skriv. raz. 3, 16.), ampak tudi zavoljo tega, ker od verske in duhovne mlačnosti in merzloti ni daleč in je gladka in polzka pot naravnana do brezbožnosti in nevere, ktera spet, kakor žalostna skušnja uči, pogosto prežalostni sad obrodí: nezvestobo, tatvino, goljfiijo, dvoboj, nesrečne zakone, obupnost, samomorstvo, od česar dandanašnji tako pogosto beremo in slišimo, da se Bogu usmili!

Mnogo bi bilo še v ti zadevi govoriti, pa predeleč sem že zašel in zadosti dolgo že vas in sebe mudil. Pretehtali smo od mnogoterih strani in precej do dobrega cerkveno postno zapoved, tako da zdaj pač vsak sam lahko razsodi in spozná, pri čem da je v tej zadevi in koliko da ta zapoved tehta in veljá.

Jaz po vsem tem, kar smo govorili in slišali, le to povzamem in ponovim, da kdor pri toliki sedanji umetnosti v pripravljanji raznih postnih jedil, ki se od mesnih komej razločiti dajo, toliko polajšano postno zapoved lahkomiselno in brez veljavnega vzroka prestopa in se s čim drugim opravičevati nima, kakor s praznim izgovorom, da mu je ta zapoved nadležna, da se mu meso bolj prilega kot postne jedi, in da tako dela, ker tudi druge enako ravnati vidi: taki se ne more imenovati in tudi ni dober kristjan in vesten katoličan. Bati se mu je toraj, da bode tistim prištet, zastran katerih nam, kakor sem ravno opomnil, skrivno razodenje pravi, da jih bo Gospod pljunil iz svojih ust.

Komur se te besede preterde zdijo, naj pomisli, da gotovo ne bo nihče otroka ali podložnega hvalil, ako je nevbogljiv in nepokoren, in da je tudi zastran posvetnih

reči, opravi in dolžnosti taki človek zaničljiv ali saj milovanja vreden, od kterege se smé reči, da ni ne krop ne voda, tedaj nedoločen in breznačajen, — sploh človek, ki ni za nobeno rabo. Kako bi ravno to v veliko imenitniši reči, v zadevi vere in kat. življenja pred Bogom ne veljalo? — „Kdor koli bo mene spoznal pred ljudmi,“ Kristus pravi sam, „ga bom tudi jaz spoznal pred svojim Očetom, ki je v nebesih; kdor pa mene zataji pred ljudmi, ga bom tudi jaz zatajil pred svojim Očetom.“ (Mat. 10, 32.) Kakor pred svetom tedaj, tako tudi pred Bogom ima veljavo gotova značajnost in določnost, s katero se vsak rad hvali in ponaša.

In lejte, med drugim ravno z zvestim spolnovanjem postne zapovedi imajo mnogi katoličanje izobraženih stanov pogosto priložnost pokazati, da so značajni na vsako stran, pokorni eni gosposki kakor drugi; da spoznajo cerkev za svojo mater, in tedaj tudi Kristusa za njenega začetnika; da vejo ceniti veliko vrednost in neprecenljivo srečo, da so udje ravno te edinozveličanske Kristusove cerkve; da se ne dajo slepo voditi, ter se ne ozirajo na desno in levo: temuč da zavedni svoje dolžnosti po svoji veri in vesti ravnajo, če jih tudi morebiti jako „izobraženi“ in „liberalni“ verstniki zasmehovaje po strani pogledujejo in znabiti starokopitneže, ultramontance, klerikalce in enako imenujejo.

In ravno taki katoličanje, ne le po imenu, ampak v djanji in resnici, ki s svojo krepko besedo in dobrim izgledom pogosto mnogo več zboljšati in koristiti morejo, kot marsiktera pridiga in nauk, taki so v resnici možje, vredni vsega spoštovanja in časti. Pokazalo se bo razun tega tudi že o svojem času, pa za nekatere berž ko ne prepozno, kdo da je bolj pametno in modro ravnal.

Gotovo pa je ta reč za vsacega, komur Bog, sodba večnost, nebesa in pekel niso prazna reč, resnega premislila vredna, zlasti v sedanjih viharjih časih, ko se sovražniki vere in cerkve množijo in zbirajo, in vsakemu veljá čversto in stanovitno določiti se; kajti, „nihče ne more dvema gospodoma služiti, ali bo namreč enega sovražil, in enega ljubil; ali se bo enega deržal in enega zaničeval?“ „Kdor ni z menoj, ta je zoper mene, in kdor z menoj ne nabira, raztreša.“ (Mat. 6, 24. 12, 30.)

Premislite in prevdarite tedaj gospodje, in ker sem

prepričan, da nihče med vami v nobeni zadevi ne bi hotel biti med temi, ki niso ne krop ne voda, vam zagotovim, da vam v resnici ne bode žal, ako sklenete na vsako stran kakor v posvetnih rečeh, tako tudi v zadevi posta in vere sploh se skazovati in veljati kot v resnici izobraženi katoličanje, možje gotovega značaja in jeklenega jedra.

In s tem serčnim vošilom dovolite gospodje, da se poslovim. Treba nama bo, mislim, kmalo dalje odriniti. Brez zamere tedaj, častita gospôda! **Z Bogom!**

(Gospoda duhovna se poslovita ter odideta.)

Vsi utihnejo, čez nekoliko časa se oglasi

Katoliški kupec: Hentajte, danes smo pa dobro naleteli! To je bila res postna pridiga, kakor bi si boljše in primernejše ne bili mogli lahko želeti! Gospoda sta nas obdelovala, kakor bi se bila zmenila.

Pastor. Res, gospodje katoličani, prav zadovoljni smete biti z današnjim postnim obedom.

Drugi kupec. Menim, da tudi vi, gospodje nekatoličani; kajti, ako sta gospoda nam gorke pravila, tudi vam nikakor nista prizanesla, in na kateri strani da je zmaga, sami lahko presodite. Pokazalo se je zlasti, ako se ne motim, da bi tudi vi dosti vzroka imeli, postiti se, ter da začetniki in vtemeljitelji protestantizma niso iz posebno hvale vrednih namenov in vzrokov posta odpravili.

Drugi kupec. Res, vsakteri je danes svoj del prejel. Današnji postni obed je bil do dobrega osoljen in oštupan, in ta gospoda sta v resnici prav pripravna nam mesojejo o postnih dnevih popolnoma pristuditi. Mene saj bi hentano grelo, ko bi kak postni dan njima nasproti meso jedel in se današnjega pogovora spomnil.

Vradnik. Meni je le žal, da tudi moji tovarši niso bili tu pričujoči, prav privošil bi jim današnji pogovor; pa ne bom jim zamolčal, kar sem slišal. Kar mene tiče, sem zadovoljen, da sem se pomudil, zakaj, kakor se je pokazalo, ta reč vendar le ni kar si bodi in je bolj važna, kakor bi kdo mislil. Posebno kar je gospod od slabega izgleda povedal, mu poterdim. Ko sem bil še pri svojih starših in tudi pozneje še kot vradnik, sem o postnih dneh vedno le postno jedel, kerčmar bi nam mesa ne bil dal, ko bi ga bili tudi hotli imeti; pozneje pa, v drugi kraj prestavljen, sem o petkih meso začel jesti, čeravno me je v začetku vest pekla. Tako sem delal ravno, ker sem druge

to delati vidil, in v tej zadevi res premalo določin in premalo gotovega značaja sem se bal ali sramoval, da bi se mi drugi ne posmehovali ter me z neprijetnimi imeni jeli pitati.

Tudi kar lov zadeva, mu prav dam. Nisem sicer posebno iskren lovec, vendar se mi je pa že dostikrat pri taki priliki pajčevina v trebuhu delala in sem mraza na staji trepetal, ne da bi se bil pritožil, in če ni bilo družega dobiti, so se mi tudi težke in slabeje postne in močnate jedila prav dobro prilegle, — še mislil nisem nato, da bi me utegnile težiti ali mi slabosti delati. Ko bi bila gospoda le še vedela, kako da je marsikteremu na lovu več ležeče, kakor na Božji službi, da ni nedelje in skoraj tudi ne praznika za lov preimnitnega in kako lovci nedelje v delavnike spreminjajo: gotovo nam bi bila tudi v tej zadevi kako osoljeno in gorko povedala.

Katoliški kupec. Se pa že še zna kdo najti, ki vam bo tudi v tej reči še vest pretresel, kakor danes zastran posta. Mene sicer ta reč toliko ne zadeva, ker moja navada ni, da bi vedoma postno zapoved prestopal in bi tudi moja vestna žena kaj tacega ne dopustila; vendar pa moram reči, da me je današnji razgovor jako mikal, ker sem res marsikaj podučljivega slišal in zvedel, kar mi prej ni bilo znano.

Drugi kupec. Zatoraj je popotvanje, prijatelji, v resnici lepa reč. Tu se mnogoteri ljudje spoznajo, vedno se kaj novega vidi in sliši, mnogokrat kaj koristnega in dobrega izvé in spozná.

Tretji. Imaš prav, dragi prijatelj! Danes n. pr. smo v resnici marsikaj važnega in koristnega slišali in zvedeli. Gospoda duhovna sta nam postno zapoved razložila in marsikaj razjasnila, kar je bilo prej, saj meni, skoraj popolnoma neznanu, in zares, ne bilo bi prav, ako bi v prihodnje še lahkomiselni in brezskerbni v tej reči ostali.

Zlasti se mi krepke besede in opomini gospod korarja v poslednjem govoru tehtni in premisljiva vredni zdijo. Zakaj, ako hočemo resnico govoriti, moramo priznati, da nam katoličanom v zadevi vere, življenja in vedenja po veri, v resnici le prepogosto prave določnosti in gotove značajnosti pomanjkuje, da smo memo katoličanov drugih dežel res nekako zaspani in oterpnjeni ter dostikrat molčimo in mirno pogledujemo, kadar bi bilo čas se oglasiti in se za čast in veljavo svoje vere in cerkve moško ponesti. In tako smo

mnogokrat res jako podobni tistemu možicu, ki ga je neki govornik v letošnjem velikem katoliškem zboru v mestu Trieru izverstno načertal ter ga katoliškega „filistra“ imenoval. *)

Dober kristjan in katoličan hoče sicer večidel vsak in po vsaki ceni biti, to je res, toda kadar veljá to tudi z besedo in djanjem pokazati in spričati, se le prerado pokaže, da je posveten duh in puhel strah pred ljudmi močnejši kakor njegova vera, ter da je pogosto že sama misel, „kaj bodo ljudje rekli, znabiti še celo sumili da sem premalo izobražen, omikan itd.“ zmožna zadosti, ga oplášati, da svojo dolžnost kot katoličan zanemari in opustí.

Enako se mi med drugim zdi, da tudi zastran časništva ali novinarstva res ne delamo prav in doslednje. Kajti po pameti soditi, menim, da judje judovske, nekatoličani nekatoliške knjige in časnike berejo in podpirajo in doslednje bi bilo tedaj misliti, da toraj tudi katoličanje podpirajo in berejo knjige in časnike dobrega in znanega katoliškega značaja. In vendar, kakor je znano, temu ni tako, ampak premnogi te časnike komej le po imenu poznajo; vendar se jih pa branijo in jih nepoznane slabo in slepo sodijo in zametujejo, — pogosto samo zavoljo tega, ker jih nasprotni, njim priljubljeni listi pri vsaki priložnosti psujejo, černijo in obrekujejo, ter jih nekako zaničljivo časnike duhovnov, starokopitnežev, klerikalcev in enako zovejo. — Ako bi mi katoličani, kakor je res naša dolžnost, katoliško knjigarstvo in novinarstvo enako podpirali, kakor se podpira nasprotno, ali se saj tudi v tej zadevi deržali znanega vodila „audiatur et altera pars“: ni dvomiti, da bi bili v marsikteri zadevi na boljem, ter bi se tudi nasprotniki kmalo učili tihi in pohlevni biti in spodobno ceniti in spoštovati veljavo in zmožnost obilne večine katoliških državljanov.

Da pa s to nedoločnostjo, s tem in enakim nedoslednim ravnanjem veri in cerkvi ne koristimo, temuč ji rayno nasproti — če tudi pogosto nevedoma — škodujemo, in pa njenim nasprotnikom pomagamo, tega ni tajiti. Reč je tedaj res premisljiva vredna, in jaz saj si bom današnji pogovor dobro zapomnil. To je gotovo, katoličani smo, tako se imenujemo ter hočemo tudi kot taki veljati; zatorej je gotovo tudi naša dolžnost, da se katoliške cerkve deržimo; in ker

*) (Gl. Beilage zum Oesterr. Volksfr. 24. Sept. 1865. st. 40.)

res zlasti z zvestim spolnovanjem postne zapovedi, kakor je gospod korar opomnil, pogosto priložnost imamo se očitno kot dobre in vestne katoličane skazati, se hočem v prihodnje tudi te zapovedi deržati, naj me že potem tudi drugi debelo pogledujejo in imenujejo, kakor radi.

Vradnik. Tudi jaz se podám in sem vaših misel. Ako me moj predstojnik ali kak drugi predpostavljenih okrega, moram lepo molčati; ako mi kaj veli, je treba urno slušati: zakaj bi, ker sem katoličan, ravno kat. cerkve ne poslušal? Ako sem komu morebiti slab izgled dajal, bom skušal zanaprej to v djanji poravnovati, ko bi se mi tovarši tudi zato posmehovali.

Drugi kupec. In jaz bom še ta teden za oprostitev prosil, ker mojemu zdravju in želodecu postne jedi v resnici nikakor ne teknejo. Tudi zastran berila si hočem preudariti.

Več katoliških gostov. Res, prijatelji, prav imate, tudi v tej reči hočemo značajni in pošteni biti, se postne zapovedi deržati in je ne več lahkomiselnost zanemarjati! To obljubimo danes Bogu in eden drugemu, upam da se gotovo ne bomo kesali.

Neki gost. Kako? vi se hočete kar mahoma podati! Mene saj zdaj še ni volja. Meso je vendar le meso in reč vredna, da si jo saj dvakrat pomislim, preden se enkrat podám.

Poprejšnji. Delaj in stori kakor veš in znaš! Mi smo prepričani, in temu, kar smo za resnico in dolžnost spoznali, dalje nočemo nasproti ravnati. —

Poprejšnji gost. E, sej prepričan sem tudi jaz, toda.... No bom skušal tudi jaz na boljši pot se spraviti za vami....

Več gostov. Pa čas je, prijatelji, da na svoje pota in opravila gremo. Z Bogom!

(Si roke podajo in odhajajo.)

